

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

Bakalaura darbs

Fiktīvo laulību juridiskie aspekti

7.semestra studente
Brigita Spaliņa
bs07012
Zinātniskais vadītājs
Doc. Inese Lībiņa-Egner

Rīga 2012

SATURA RĀDĪTĀJS

Ievads.....	3
1. Laulības institūts Latvijā.....	5
2. Laulības ar ārvalstnieku.....	13
3. Fiktīvo laulību aspekti	
3.1. Fiktīvo laulību esamība.....	17
3.2. Fiktīvo laulību problemātika.....	20
3.3. Fiktīvo laulību risināšanas iespējas.....	24
4. Beļģijas karalistes laulību institūts salīdzinoši ar Latvijas Republiku: kopīgais un atšķirīgais.....	29
Kopsavilkums.....	35
Anotācija latviešu valodā.....	38
Anotācija angļu valodā.....	39
Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts.....	40

IEVADS

Tiesības stāties laulībā un nodibināt ģimeni ir vienas no cilvēka pamattiesībām. Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības, nodrošinot to vispārīgu izmantošanu. Tomēr laulību institūts ir pakļauts sava laika administratīvajiem un reliģiskiem noteikumiem, normatīvajiem aktiem un to ierobežojumiem.

Saskaņā ar starptautiskiem dokumentiem tiesības doties laulībā un nodibināt ģimeni tiek nodrošinātas saskaņā ar nacionālajiem likumiem, kur īpaša kārtība normatīvajos aktos tiek paredzēta laulības noslēgšanai, kur viens no laulātajiem ir ārvalstnieks.

Tā kā mūsdienu sabiedrībā, kura kļūst aizvien mobilāka un laulību noslēgšana starp dažādu valstu pilsoņiem kļūst arvien izplatītāka, tad šo savienību tiesiskā regulēšana prasa noteiktu sakārtotību attiecībā uz jautājumiem, kas skar šos pārus.

Lai arī laulību institūts tiek regulēts gan nacionālajā tiesību, gan starptautiskā tiesību līmenī un ir noteikts, ka laulību veido ar domu izveidot ģimeni, tomēr ļoti bieži laulības tiek veidotas fiktīvi ar kādu citu nolūku. Kādi ir šie nolūki, kā noteikt, ka laulības ir fiktīvas un vai likums vēršas pret fiktīvajām laulībām?

Tā kā laulības ir iespējams noslēgt starptautiski, tad fiktīvās laulības ir plaša un sarežģīta shēma, un tikpat sarežģīti ir to likvidēt. Uzlabojumus var panākt, vien saliekot galvas kopā un apzinoties – Eiropas Savienība ir kļuvusi par lielu saimi, kur Latvija, Īrija, Kipra, Beļģija ir māsas nevis svešinieces. Norobežoties no citas dalībvalsts lietām un pateikt “uz mani tas neattiecas” vairs nav iespējams. Ir pienācis laiks drosmīgi ieskatīties patiesībai acīs, nosēsties pie sarunu galda un atklāti atzīt- tā ir mūsu kopējā nelaime, tava un mana.¹

Tādejādi bakalaura darba **mērķis** ir apskatīt jautājumu par fiktīvajām laulībām starp laulātajiem pāriem, kuri ir dažādu valstu pilsoņi, attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, gadījumos, kad laulība tiek izbeigta vai laulību neesamību. Fiktīvo laulību jautājums starp laulātajiem ir arī jautājums par laulību noslēgšanu ar ārvalstnieku, kas parāda laulību noslēgšanas likumdošanas nepilnības, kādēļ tiek slēgtas fiktīvās laulības, kas arī ir Bakalaura darba izpētes mērķis. Līdz ar šo vēlos noteikt, kādas sekas rodas noslēdzot fiktīvās laulības un kā šo procesu novērst?

Kā pētījuma **uzdevumus** Bakalaura darbā izvirzīju:

¹ Jolkina A., “Piesmietā mīsis Eiropa” .Latvijas sievietes. Britu salas, Āzijas līgavaiņi, R: Zvaigzne ABC, 2011. 564.lpp.

- Izpētes subjekts - laulātie pāri, kuri ir Latvijas vai kādas citas Eiropas Savienības dalībvalsts pilsoņi;
- apskatīt literatūru un tiesisko regulējumu formāli laulību slēgšanai, izbeigšanai gan nacionālo tiesību normu aspektā, gan apskatīt Eiropas Savienības dokumentus, jo tiek apskatītas laulības ar ārvalstnieku.
- izpētīt atsevišķus Eiropas Savienības normatīvos dokumentus, kas attiecas uz fiktīvo laulību pāriem, kuri ir dažādu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, pētīti arī Latvijas tiesu nolēmumus, attiecībā uz fiktīvajām laulībām, jautājuma regulēšanā starp laulātajiem, kas ir Latvijas valsts piederīgie.
- izanalizēt galvenos problēmjaudājumus fiktīvo laulību esamībai, to novēršanai un samazināšanai.
- apskatīt, salīdzinoši, vienu no Eiropas Savienības valstīm – Beļģiju - fiktīvo laulību jautājumā.

Bakalaura darba jautājuma izpētē plaši tiek izmantoti starptautiskie, reģionālie un nacionālie dokumenti un normatīvie akti, kā arī zinātniskā literatūra. Bakalaura darba avotos ietilpst arī zinātniskās publikācijas, kas apskata jautājumus par laulības institūtu.

Zinātniskās pētniecības metodes darbā tiek izmantotas, lai sasniegtu izvirzītos mērķus un uzdevumus. Darbā pamatā tiek pielietotas šādas zinātniskās pētniecības metodes: 1) salīdzinošā metode ; 2) induktīvā metode; 3) deduktīvā metode; 4) analītiskā metode; 5) gramatiskā, sistēmiskā interpretācijas metode.

Salīdzinošā, induktīvā un analītiskā metode lietota, analizējot Eiropas Savienības tiesisko regulējumu laulību jautājumā un Latvijas tiesu nolēmumus, no kuriem tiek atvasināti vispārināti secinājumi attiecībā uz tiesībām stāties laulībā un nodibināt ģimeni, laulāto mantiskajām attiecībām. Analītiskā metode tika lietota apskatot zinātnisko literatūru, zinātniskos pētījumus un publikācijas. Savukārt ar deduktīvās metodes palīdzību no teorētiskām atziņām un vispārinājumiem analītiski izdarīts slēdziens par laulību institūtu un laulāto mantisko attiecību tiesisko regulāciju. Analizējot atsevišķu starptautisko dokumentu un normatīvo aktu tiesību normu saturu, izmantota gramatiskā, sistēmiskā interpretācijas metode.

LAULĪBAS INSTITŪTS LATVIJĀ

Laulības institūta - laulības noslēgšanu, laulības neesamību un laulības šķiršanu, Latvijā vispārīgi regulē Civillikuma² Ģimenes tiesību daļa no 26.-145.pantam, Civilstāvokļu aktu likums³, likums “Par vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņu”⁴, u.c. normatīvie akti. Asoc. Prof. Balodis K., ka laulību drīkst noslēgt tikai un vienīgi likumā paredzētajā formā, laulību atšķirībā no citām līgumattiecībām nevar nodibināt uz noteiktu laiku, tās šķiršanu var noteikt tikai likumā noteiktas procedūras veidā.⁵

Laulība ir ģimenes pamats, un kā tādu to tiesiski regulē Civillikums.⁶ Latvijas Republikas Satversmes 110.p. nosaka, ka laulība ir savienība starp sievieti un vīrieti. Ar Saeimas 2005. gada 15.decembrī pieņemtajiem grozījumiem Latvijas Republikas Satversmē 110. p. tika noteikts laulībā iesaistīto pušu dzimums.⁷

Laulības noslēgšanas vispārējā kārtība noteikta Civillikuma 53.-58.pantos. Laulību var noslēgt dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā. Laulību noslēgt baznīcā var tad, ja laulājamie pieder pie evaņģēliski – luterāņu, Romas katoļu, pareizticīgo, vecticībnieku, metodistu, baptistu, septītās dienas adventistu vai mozus ticīgo (judaistu) konfesijām. Ja laulājis būs garīdznieks, kas pieder pie konfesijas, kas nav minēta Civillikuma 51.pantā vai kam šādu tiesību nav, laulība netiks uzskatīta par juridiski noslēgtu.

Personas, kas vēlas doties laulībā dzimtsarakstu nodaļā, iesniedz dzimtsarakstu nodaļai iesniegumu.

Pirms laulību noslēgšanas kā dzimtsarakstu nodaļā, tā arī baznīcā ir paredzēta izsludināšana.⁸

Laulāšana notiek personīgi klātesot līgavainim un līgavai, kā arī diviem pilngadīgiem lieciniekiem.⁹

Pie garīdznieka noslēgtā laulība tiesiskās sekas radīs tikai tad, ja tā būs noslēgta ne agrāk kā 1993. gada 1.septembrī. Neatkarīgi no tā, vai laulības noslēgšana notiks dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā, obligāti jāievēro likumā paredzētie laulības noslēgšanas noteikumi.¹⁰

² 28.01.1937. likums “Civillikums”, stājies spēkā 01.09.1992

³ Civilstāvokļa aktu likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005.gada 1.aprīlis, nr.52.

⁴ Likums “Par vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņu”, (“LV”, 66 (4052), 29.04.2009. ; Ziņotājs, 10, 28.05.2009.) [stājies spēkā 13.05.2009] ar grozījumiem 01.02.2011.

⁵ Balodis K., Ievads Civiltiesībās, - R.: Zvaigzne ABC, 2007. 35.lpp.

⁶ Vēbers J., Civillikuma komentāri, ģimenes tiesības, R.: Mans Īpašums, preses firma, 2000. 131.lpp.

⁷ Grozījums Latvijas Republikas Satversmē: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2006. 3. janvāris Nr. 1 (3369).

⁸ Turpat 133-134.lpp.

⁹ LR Augstākās tiesas Senāta spriedums lietā Nr.SK-15, 2000

¹⁰ Vēbers J., Civillikuma komentāri, ģimenes tiesības, R.: Mans Īpašums, preses firma, 2000. 131.lpp.

Autore piekrīt profesora Vēbera J., izteikumam, ka laulāto personiskās tiesības Civillikumā ir regulētas visai skopi, jo ģimene nav tikai tiesiska, bet arī tikumiska kopība. Tāpēc likumdevējs personisko attiecību regulēšanu ir atstājis arī tikumiskiem uzskatiem. Civillikuma 84.pants nosaka, ka laulība rada vīram un sievai pienākumu būt savstarpēji uzticīgiem, kopā dzīvot, vienam par otru gādāt un kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību. Tāpat prof. Vēbers min, ka tomēr likumā nav paredzētas konkrētas tiesiskas sankcijas, lai, piemēram, piespiestu laulātiem būt savstarpēji uzticīgiem un dzīvot kopā. Te var būt runa tikai par morālu nosodījumu.¹¹

Šajā gadījumā autors daļēji nepiekrīt profesora izteiktajam, jo laulības ir divu personu mīlestības izpausme, ko viņi paši pēc savas gribas ir nodibinājuši, šeit nevar būt runa par sankcijām un pat ne par morālu nosodījumu. Privātajā dzīvē nav tiesību iejaukties, ko nosaka arī Satversme. Ir tiesības brīvi izpausties, protams, katrs var izteikt savu viedokli, bet ne nosodīt, jo katram ir brīva izvēle par laulību slēgšanu un savi personīgie ētiskie principi kā veidot savu personīgo dzīvi. Vēl jo vairāk nav pieļaujamas likumiskās sankcijas, ja kāds no Civillikuma noteiktajiem pienākumiem netiek pildīti. Ja personas labticīgi ir noslēgušas laulību un pēc tam ir radušies šķēršļi kādam Civillikuma 84.pantā noteiktajam pienākuma izpildījumam, nav pamata piemērot sankcijas. No tiesiskā viedokļa vienīgi var laulību šķirt vai atzīt par spēkā neesošu. Tāpēc darba turpinājumā autore izpētīs laulību tiesisko regulēju - laulību atzīšanai par spēkā neesošu.

Tiesību institūts laulības neesamība noteikts Civillikuma 60.-67.pantos, paredzot septiņus gadījumus, kad laulība atzīstama par neesošu. Pirmie pieci gadījumi norāda tos apstākļus, kad ir pārkāpti laulības noslēgšanas pamatnoteikumi, sestais gadījums norāda, ka vienam vai abiem laulātajiem laulājoties nav bijis nolūks dibināt ģimeni, bet septītais gadījums paredz iespēju laulātajam apstrīdēt laulību, ja viņš tajā devies sodāmu draudu ietekmēts. Šajos gadījumos, kas tika nosaukti un darba turpinājumā tiks apskatīti, var piekrist iepriekš prof. Vēbera teiktajam par nepieciešamo sankciju piemērošanu.

Pirmais gadījums, kad laulība atzīstama par neesošu – laulības noslēgšanas vieta. Civillikuma 60.pants nosaka, ka par neesošu atzīstama laulība, kas nav slēgta ne dzimtsarakstu nodaļā, ne pie garīdznieka. Šajā gadījumā šis pants nav tulkojams burtiski, jo jāņem vērā arī attiecīgie starpvalstu līgumi, ja tādi ir noslēgti. Par to tiek norādīts Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta spriedumā lietā Nr.SKC-15, kur attiecībā uz Latvijas Republikas un Krievijas Federācijas pilsoņiem, kuri tika salaulāti Krievijas

¹¹ Vēbers J., Civillikuma komentāri, ģimenes tiesības, R.: Mans Īpašums, preses firma, 2000. 136.lpp.

Federācijas vēstniecības Konsulārā departamenta telpās, tiesa atzina, ka laulība ir noslēgta likumīgi, jo tā ir noslēgta saskaņā ar Krievijas Federācijas likumiem un laulības apliecība legalizēta Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas Konsulārajā departamentā, tiesa atsaukusies arī uz 1995.gada starpvalstu līgumu starp Krievijas Federāciju un Latvijas Republiku „Par tiesisko sadarbību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās” 26.pantu, kā arī nav pārkāpts ne likums „Par civilstāvokļa aktiem”, ne instrukcija „Par civilstāvokļa aktu reģistrāciju Latvijas Republikā”¹².

Otrs gadījums ir fiktīva laulība, proti, laulība noslēgta fiktīvi, bez nolūka dibināt ģimeni. Fiktīvas laulību definīciju nosaka Eiropas Padomes 1997. g. Rezolūcija.¹³, tas ir: fiktīvas laulības ir laulības, ko noslēdz starp dalībvalsts pilsoni vai patstāvīgo iedzīvotāju un trešās valsts pilsoni. To vienīgais mērķis ir apiet noteikumus par trešo valstu pilsoņu iebraukšanu un uzturēšanos un iegūt uzturēšanās atļauju dalībvalstī. Lai arī rezolūcijai ir rekomendējošs spēks autores skatījumā to ir vērts pieminēt. Par fiktīvo laulību jautājumu autore darba turpinājumā pētīs visvairāk. Šī gadījuma raksturīgā atšķirība no visiem bakalaura darbā apskatītajiem gadījumiem, kad laulība atzīstama par neesošu – laulība noslēgta atbilstoši likuma prasībām, bet laulības mērķis nav izveidot ģimeni. Likums paredz vienu izņēmumu, kad šādu laulību var atzīt par *esošu* – ja fiktīvajā laulībā starp laulātajiem ir izveidojušās ģimenes attiecības, tad tiesa laulību nevar atzīt par neesošu. Izejot no tiesu prakses, prasībās par laulības atzīšanu par spēkā neesošu galvenais pamatojums ir fiktīvas laulības noslēgšana, un prasītājam jāpierāda fiktīvas laulības esamība.¹⁴ Secinot jānorāda, ka tiesu praksē laulības neesamības pamats – fiktīva laulība, ir visizplatītākais.

Autorei skatoties Latvijas griezumā, tad fiktīvo laulību prakse, kur ir iesaistīti Latvijas valstspiederīgie, ir kļuvusi ļoti izplatīta, tas ir saistīt ar tādu faktu, ka Eiropas Savienības pilsonība ir palikusi pievilcīgāka, trešo valstu pilsoņiem, tādēļ tie meklē iespējas kā iegūt uzturēšanās atļauju Eiropas Savienībā. Visbiežāk par šādu iespēju tiek izvēlēts noslēgt fiktīvu laulību ar Latvijas Republikas pilsoni.

Pēc neoficiālās informācijas par Latvijas pilsoņu „pievilcību” trešo valstu pilsoņu vidū liecina vien tādi fakti, ka, tikai Īrijā vien 2009.gadā no 480 reģistrētām laulībām ar ārvalstniekiem 384 laulības noslēgtas ar Latvijas valstspiederīgajām, no tām par fiktīvām

¹² LR Augstākās tiesas Senāta spriedums lietā Nr.SKC-15, 2000

¹³ Eiropas Savienības Padomes 1997.gada 4.decembra Rezolūcijas par pasākumiem fiktīvulaulību apkarošanai (97/C 382/01), *Official Journal C 382, 16/12/1997 p. 0001 - 0002*

¹⁴ Piemēram: Rīgas apgabaltiesas 2000.gada spriedums lietā Nr. CA-542/8; Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2000.gada 16.novembra spriedums lietā Nr.2-256/14.

laulībām tiek uzskatītas 257. Manuprāt, tas ir pietiekams skaitlis, lai pievērstu uzmanību šai problēmai, lai arī visas laulības netiek uzskatītas par fiktīvām, taču analizējot šos datus fiktīvo laulību skaits ir ļoti liels. Tādejādi šie skaitļi norāda uz apstākļiem, kas rada nopietnas problēmas migrācijas kontroles jautājumā ne tikai nacionālā līmenī, bet arī visas Eiropas Savienības līmenī. Arī pētot informāciju nākamajos gados, skaitļi nemazinās. Darba turpinājumā autore apzinās galvenos cēloņus fiktīvo laulību esamībai un sekas.

Attiecībā uz fiktīvām laulībām Eiropas Savienība ir uzsvērusi, ka ikvienai Eiropas Savienības dalībvalstij, kontrolējot iebraukušo personu uzturēšanās tiesiskumu, ir būtiski pārliecināties par attiecīgā nodoma patiesumu, proti, vai laulība, kura pati par sevi ir tiesisks un leģitīms pamats uzturēšanās atļaujas saņemšanai, nav slēgta vienīgi nolūkā saņemt uzturēšanās atļauju. Šāda laulība nerada attiecīgās tiesiskās sekas – tiesības uzturēties valstī, jo tas vairs nav patiesais uzturēšanās iemesls. Šāda atziņa cita starpā izriet arī no Eiropas Savienības Padomes 1997.gada 4.decembra rezolūcijas¹⁵ par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (Nr. 97/C 382/01), saskaņā ar kuru formāla laulības reģistrācija vienīgi uzturēšanās atļaujas saņemšanai ārvalstniekam nav pieļaujama. Šajā rezolūcijā ir dota arī fiktīvo laulību definīcija, proti: „fiktīvās laulības ir laulības, ko noslēdz starp kādas dalībvalsts pilsoni vai trešās valsts pilsoni, kurš likumīgi pastāvīgi uzturas kādā dalībvalstī, un kādu trešās valsts pilsoni, un to vienīgais mērķis ir apiet noteikumus par trešo valstu pilsoņu iebraukšanu un uzturēšanos un iegūt uzturēšanās atļauju vai pilnvaru dzīvot kādā dalībvalstī.” Šī definīcija skaidri norāda uz to, ka, ja ārvalstnieks saņem uzturēšanās atļauju, piemēram, Latvijā pamatojoties tikai uz laulības noslēgšanas faktu ar Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju, bet nedzīvo kopā ar laulāto, šāda laulība ir fiktīva. Un to apliecina arī šīs pašas rezolūcijas 2.punkts, kas nosaka, ka laulāto kopdzīves neesamība var būt par pamatu, lai izskatītu, ka laulība ir fiktīva.

Autores skatījumā ļoti svarīgs ir 2009. gada Eiropas Komisijas paziņojums par norādījumiem kā labāk transponēt un piemērot Komisijas Direktīvu 2004/38/EK par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, jo šajā Direktīvā ir noteikti pamatnosacījumi personu brīvai pārvietošanās iespējai.

¹⁵ Eiropas Savienības Padomes 1997.gada 4.decembra Rezolūcijas, par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (Nr. 97/C 382/01)

Eiropas Komisijas 2009.gada 2.jūlija paziņojumā¹⁶ (COM(2009)313) Eiropas Parlamentam un Padomei par norādījumiem, kā labāk transponēt un piemērot Komisijas Direktīvu 2004/38/EK par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā 4.2.apakšpunktā norādīts, ka direktīvas 28.apsvērumā fiktīvas laulības ir definētas kā laulības, kas noslēgtas vienīgi tādēļ, lai saskaņā ar šo direktīvu gūtu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, kuras attiecīgā persona nevarētu iegūt citādi. Tomēr laulību nevar uzskatīt par fiktīvu vienīgi tādēļ, ka tā dod imigrācijas vai kādas citas priekšrocības. Autores skatījumā uz šī fakta vien nevar balstīties, jo tad tiktu pārkāptas Cilvēktiesības. Bet kādus pasākumus nepieciešams veikt, lai netiktu noslēgtas fiktīvas laulības?

Lai cīnītos ar fiktīvajām laulībām un no tām izrietošajām sekām, Eiropas Savienība un katra no dalībvalstīm atsevišķi, tai skaitā Latvija, strādā pie savas juridiskās sistēmas sakārtošanas un uzlabošanas, attiecībā uz tiesiskiem jautājumiem, kas regulē pilsoņu laulības noslēgšanu ar ārvalstniekiem un no tā izrietošajām tiesībām un pienākumiem. Lai gan jāpiemin, ka Civillikumā nav tiešas atrunas par laulībām ar ārvalstniekiem un fiktīvajām laulībām, autore domā, ka būtu nepieciešams veikt grozījumus arī Civillikumā norādot tiešas atrunas attiecībā uz ārvalstniekiem, kurās būtu noteiktas gan viņu tiesības, gan pienākumi.

Trešais gadījums – laulāto vecums. Latvijā noteiktā prasība par 18 gadu vecumu abiem vai vismaz vienam no laulātajiem, ja otrs ir vismaz 16 gadus vecs un vecāki vai aizbildnis devuši atļauju, savukārt, ja atļauja netiek dota, tad to var dot bāriņtiesa.

Ceturtais gadījums – laulāto rīcībnespēja. Civillikuma 62.pantā noteikts, ka par neesošu atzīstama laulība, kuras noslēgšanas laikā viens no laulātajiem bijis atzīts par rīcības nespējīgu gara slimības vai plānprātības dēļ vai arī bijis tādā stāvoklī, ka nav varējis saprast savas darbības nozīmi vai to vadīt. Civillikumā minēto gadījumu var sadalīt divās daļās, pirmkārt, laulības noslēgšanas brīdī personai jābūt ar tiesas spriedumu atzītai par rīcībnespējīgu; otrkārt, laulības noslēgšanas brīdī persona bija tādā stāvoklī, ka nesaprata savas darbības nozīmi vai nevarēja to vadīt. Tātad, pirmajā gadījumā ir svarīgs tiesas spriedums, otrajā – savas darbības neapzināšanās vai nespēja to vadīt. Tiesu praksē ir gadījumi, kad personai laulības noslēgšanas brīdī ir nozīmēta tiesu psihiatriskā ekspertīze, bet ekspertīze nav veikta un galīgā tiesas nolēmuma par personas rīcībnespēju vai

¹⁶ Eiropas Komisijas 2009.gada 2.jūlija paziņojumā (COM(2009)313) Eiropas Parlamentam un Padomei par norādījumiem, kā labāk transponēt un piemērot Komisijas Direktīvu 2004/38/EK par Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā 4.2.apakšpunkts.

rīcībnespēju nav. Tādā gadījumā laulības slēgšana aizliedzama līdz tiesas spriedumam šajā lietā.¹⁷

Piektais gadījums – laulība starp radniekiem. Aizliegta laulība starp radniekiem taisnā līnijā augšupejošiem un lejupejošiem, brāļiem un māsām, pusbrāļiem un pusmāsām. Pēc autores domām šī norma jau daļēji ir kā paražu norma, jo laulības starp radniekiem ir asins grēks.

Kā nākamais gadījums ir sestais gadījums – poligāmija. Persona, kura atrodas laulībā, citu laulību var noslēgt tikai pēc iepriekšējās laulības izbeigšanās. Likums paredz vienu izņēmumu, kad šādu laulību var atzīt par esošu – otro laulību nevar atzīt par neesošu, ja pirmā laulība līdz tiesas spriedumam izbeigusies ar laulātā nāvi, laulības šķiršanu vai atzīšanu par neesošu. Šeit autore norāda uz zināmu neskaidrību, jo nav skaidrs, par kura laulātā nāvi Civillikums runā 64.panta otrās daļas otrajā teikumā – vai par pirmās laulības abiem laulātajiem (gan to, kurš devies jaunā laulībā, gan to, kurš palicis pirmā laulībā), vai tikai par vienas laulātās personas nāvi. Pēc juridiskajā literatūrā paustajiem viedokļiem – par neesošu nav atzīstama otrā laulība, ja līdz tiesas spriedumam pirmā laulībā palikušais ir miris.¹⁸

Latvijas tiesu praksē lietas par laulības neesamības atzīšanu, sakarā ar to, ka kāds no laulātajiem atradies citā laulībā ir retums. Skatītas lietas par personas atrašanos divās laulībās, kur pirmā sieva pārcēlusies uz dzīvi Krievijas Federāciju, un tur viņas laulātais, kas palika dzīvot Latvijā, viņu nevar atrast, tā rezultātā vīrs nesaņēmis šķiršanos stājies atkārtotā laulībā. Tiesa atzina otro laulību par spēkā neesošu¹⁹, kā arī lieta, kur arī otrā laulība tika atzīta par spēkā neesošu.²⁰

Autore vērš uzmanību uz to, ka praksē, ne vienmēr ir iespējams konstatēt, vai persona, kura vēlas doties jaunā laulībā, jau nesastāv laulībā. Pasēs zīmogs par personas sastāvēšanu laulībā vai laulības šķiršanas faktu nepastāv, starp baznīcām un dzimtsarakstu nodaļām pastāv informācijas apmaiņa, taču tā nenodrošina pilnīgu iespēju tādām faktam, ka kāds nenoslēgs atkārtotu laulību jau esot citā laulībā. Lielākās problēmas ir ar tām laulībām, kuras ir noslēgtas ārvalstīs un Latvijā dokumenti noteiktā kārtībā laulības fakta legalizācijai nav iesniegti. Šajā gadījumā autore iesaka, ka būtu nepieciešams izveidot starptautisku datu bāzi, kas pēc autores domām ir iespējams, jo dzīvojam taču

¹⁷ Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums lietā Nr.2-5359/10-2003

¹⁸ Berģis P. Bigāmas laulības apstrīdēšana// „Jurists”, V.Sinaiška vadībā, 1937, Nr.7/8. 135.lpp.

¹⁹ Ventpils rajona tiesas 1999.gada 30.jūnija spriedums civillietā (b.n.)

²⁰ Rīgas apgabaltiesas 2003.gada 9.janvāra spriedums lietā Nr.C29453402/CA-1993/03

globalizācijas laikmetā, kad viss ir datorizēts un Latvijā, kā arī citās ES valstīs tiek veikti ieraksti laulību reģistrā par laulību noslēgšanas faktu.

Septītais gadījums – piespiedu laulību. Laulātais var apstrīdēt laulību, ja tā noslēgta sodāmu draudu ietekmētā. Prasībā par laulības neesamību Civillikuma un Civilprocesa likums izdala, kādos gadījumos prasības termiņam ir ierobežojums un kādos nav. Civillikuma 66.pantā norādīts, ka Civillikuma 60.-64.pantā norādītajos gadījumos laulības neesamības prasībai nav noilguma termiņa – prasību tiesā var celt jebkurā brīdī, kad atklājušies apstākļi, kas dod pamatojumu, ka laulība atzīstama par neesošu. Bet Civillikuma 67.panta otrajā daļā noteikts, ka tas laulātais, kurš laulībā devies sodāmu draudu ietekmēts, var apstrīdēt laulību sešu mēnešu laikā no draudu ietekmes izbeigšanās. Citus ierobežojumus Civillikums neparedz.

Laulības šķiršana ir likumīga laulības izbeigšana. Latvijas Republikā laulības šķiršanas pamatā ir laulības sairuma princips. Laulības šķiršanas nosacījumus Latvijā nosaka Civillikums, laulību šķiršanas kārtību regulē Civilprocesa likums, laulības šķiršanas reģistrāciju nosaka likums „Par civilstāvokļu aktiem”.

Saskaņā ar Civillikuma 69.pantu laulību Latvijā var šķirt tikai tiesa vai notārs. Civillikuma 12.panta pirmā daļa nosaka, ka laulības šķiršana, neskatoties uz laulāto valsts piederību, apspriežama pēc Latvijas likuma, ja to izdara Latvijas tiesā. Atbilstoši Civilprocesa likumam tas var notikt, ja vismaz prasītāja dzīvesvieta ir Latvijā.²¹ Lai laulību šķirtu saskaņā ar Latvijas likumu, nav svarīgi, kad un kur tā noslēgta. Saskaņā ar Latvijas likumu tiek novērtēti visi apstākļi un attiecības, kas nodibinājušās starp laulātajiem līdz laulības šķiršanas ierosināšanai Latvijas tiesā vai kas turpinās lietas izskatīšanas gaitā. Tādējādi saskaņā ar Latvijas likumu laulību var šķirt arī pamatojoties uz tādiem apstākļiem, kas nepieļautu laulības šķiršanu ārvalstī. Laulības šķiršanai piemērojamais likums pamatā nosaka tikai atbildi uz pamatjautājumu – laulība ir vai nav šķirta, tomēr laulību nevar šķirt, ja laulātie nav vienojušies par laulībā dzimuša bērna aizgādību un uzturlīdzekļiem. Tas tiek skatīts pēc Latvijas likuma, ja bērnam noteiktā dzīvesvieta ir Latvijā. Laulāto kopīgās mantas sadalei piemērojams Latvijas likums tikai tad, ja to dzīvesvieta ir Latvijā, ja nav – tad tikai attiecībā uz to mantu, kas atrodas Latvijā. Attiecībā uz nekustamo īpašumu Civillikums paredz piemērot tā atrašanās vietas likumu.²²

²¹ 14.10.1998. likums “Civilprocesa likums” 234.p.4.daļa

²² 28.01.1937. likums “Civillikums” 18.p.4.daļa

Autore vērs uzmanību uz laulības šķiršanas pamatojumiem, kurus var iedalīt pēc tā vai laulātie dzīvo šķirti trīs un vairāk gadus vai ja laulātie dzīvo šķirti mazāk nekā trīs gadus.

Ja laulātie dzīvo šķirti mazāk kā trīs gadus, laulību var šķirt tikai Civillikuma 74.pantā noteiktajos gadījumos. Nešķir tādu laulību, ja tas ir nepilngadīga bērna interesēs vai, ja laulātie nav vienojušies par bērna aizgādību, bērna uzturlīdzekļiem un kopīgās mantas sadali.

Laulāto samierināšana ir viena no laulības šķiršanas procesa stadijām. Civillikums uzskaita gadījumus, kad laulāto samierināšana laulības šķiršanas procesā ir obligāta un kad tāda nav. Tās noteikšana ir tiesas kompetencē.²³

Jāpiemin, ka ES dalībvalstu vidū ir dažas atšķirības, kas sakņojas dažādos priekšstatos par līdzsvaru starp valsts tiesībām iejaukties un laulāto autonomiju laulības šķiršanas procesā. Tādēļ, ka dažādās dalībvalstīs laulības šķiršanas priekšnoteikumi ir liberalizēti līdz atšķirīgai pakāpei.

²³ Laulāto samierināšana, Jurista Vārds, 05.10.2004, Nr.38 (343).

LAULĪBAS AR ĀRVALSTNIEKU

Demokrātiskā valstī demokrātiska sabiedrība balstās uz nedalāmām, universālām vērtībām un pamatprincipiem, kas nosaka un atzīst visiem sabiedrības locekļiem vienlīdzīgas un neatņemamas tiesības un pamatbrīvības, kuras tiek atzītas arī no valsts puses. Tādēļ arī tādu pamattiesību ievērošana kā tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un tiesības stāties laulībā, un tiesības izveidot ģimeni ir svarīgas demokrātiskas sabiedrības veidošanai un attīstībai. Lai nodrošinātu šo pamattiesību ievērošanu to aizsardzība ir noteikta starptautiskā, reģionālā un nacionālā līmenī.

Pirmais šajā nodaļā autore vērs uzmanību termina ārvalstnieks skaidrojumam, jo apskatīsim laulību ar ārvalstnieku tiesisko regulējumu. Saskaņā ar likumā „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā”²⁴ lietoto terminu skaidrojumam, ārvalstnieks ir persona ar citas valsts pilsonību, pavalstniecību. Šis likums zaudēja spēku 2003.gada 1.maijā ar Imigrācijas likuma²⁵ spēkā stāšanos, savukārt Imigrācijas likums vairs nedod termina „ārvalstnieks” skaidrojumam, bet gan termina „ārzemnieks” skaidrojumam, tas ir, persona, kura nav Latvijas pilsonis vai Latvijas nepilsonis. Termina „ārvalstnieks” skaidrojums ir iekļauts Pilsonības likumā²⁶, tas ir, ārvalsts pilsonis (pavalstnieks). Līdz ar to bakalaura darba autore bakalaura darba gaitā pieņem un lieto šos terminus vispārīgi, savstarpēji nenošķirot to jēgu un būtību.

Latvijas Satversmes 110.p. noteikts, ka laulība var būt starp sievieti un vīrieti, tāpat arī nozīmīgākie starptautiskie Cilvēktiesību dokumenti²⁷ netieši norāda, ka laulība var būt savienība starp sievieti un vīrieti. Taču Latvijas Satversmes 110.pants neaizsargā fiktīvu laulību, proti – laulību, kas reģistrēta nevis ar mērķi dzīvot laulībā - nodibināt ģimeni, bet gan kādu citu iemeslu dēļ, piemēram, lai saņemtu uzturēšanās atļauju.

Tai pašā laikā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 9. p., kas nosaka tiesības stāties laulībā, savukārt apzināti nenosauc personu dzimumu, tā norādot uz citviet ES dalībvalstīs noteiktajām tiesībām slēgt laulības arī starp viena dzimuma personām.²⁸

²⁴ Likums „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā”: LR likums. Ziņotājs, 1992.gada 1.jūlijs, nr.27. Zaudējis spēku 2003.gada 1.maijā.

²⁵ Imigrācijas likums: LR likums. Ziņotājs, 2002.gada 27.decembris, nr.24

²⁶ Pilsonības likums: LR likums. Ziņotājs, 1994.gada 11.augusts, nr.17

²⁷ ANO Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas 16.pants, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 12.p., ANO Starptautiskā Pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 23.p. otrā daļa. Te gan jāatzīmē, ka ECT spriedumā *Schalk and Koph v. Austria*. 3012/04, 24.06.2010. ir atzinusi, ka, ņemot vērā sabiedrības attīstību, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 12. Pantā noteiktās tiesības visos gadījumos nevar tikt attiecinātas tikai uz savienību starp divām pretējā dzimuma personām.

²⁸ LR Satversmes komentāri: VIII nodaļa : cilvēka pamattiesības / zinātniskais vadītājs Balodis R., redkolēģija: Endziņš A., Latvijas Vēstnesis, 2011.gads. 586.lpp

Latvijai saistošie starptautiskie tiesību akti neuzliek par pienākumu noteikt, ka laulību var slēgt tikai starp pretējā dzimuma personām. Tie arī nenosaka, ka laulība var tikt noslēgta tikai starp sievieti un vīrieti. Personu, kas stājas laulībā, dzimumu katrai valstij ir tiesības noteikt pašai.²⁹

Proti, tiesību stāties laulībā un nodibināt ģimeni aizsardzība starptautiskā līmenī noteikta jau 1948.gada 10.decembrī pieņemtajā Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā.³⁰ Kaut arī tas nav juridiski saistošs dokuments, Vispārējai cilvēktiesību deklarācijai ir liela nozīme cilvēktiesību attīstībā un tā ir vispārēji atzīta un daudzas Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas ietvertās tiesības ir nostiprinātas juridiski saistošos dokumentos. Turklāt dažās publikācijās tiek apgalvots, ka daudzas no Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas normām ir ieguvušas pat paražu tiesību normu raksturu.³¹ Vispārīgi cilvēktiesību aizsardzību nosaka Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 1.pants, savukārt 16.pants jau konkrētizē un aizsargā cilvēka tiesības attiecībā uz tiesībām stāties laulībā un nodibināt ģimeni.

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 16.pants nosaka, ka „vīriešiem un sievietēm, kas sasnieguši pilngadību, ir tiesības bez jebkādiem ar rasu, tautību vai reliģiju atšķirībām saistītiem ierobežojumiem stāties laulībā un nodibināt ģimeni. Viņiem ir vienlīdzīgas tiesības, stājoties laulībā, laulības laikā un šķirot laulību. Laulība var tikt slēgta tikai ar abu personu, kas stājas laulībā, brīvu un pilnīgu piekrišanu. Ģimene ir dabiska sabiedrības pamatsūniņa, un tai ir tiesības uz sabiedrības un valsts aizsardzību.”

Vēl viens starptautiskais dokuments, kas aizsargā cilvēka tiesības stāties laulībā un nodibināt ģimeni ir Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām³², kura 23.pantā noteikts, ka „ģimene ir dabiska sabiedrības pamatsūniņa, un tai ir tiesības baudīt sabiedrības un valsts aizsardzību.

Vīriešiem un sievietēm, kas sasnieguši laulības vecumu, ir tiesības stāties laulībā un tiesības nodibināt ģimeni. Laulību nedrīkst slēgt bez to personu, kas stājas laulībā, brīvas un pilnīgas piekrišanas. Šā pakta dalībvalstīm jāveic attiecīgie pasākumi, lai garantētu laulāto tiesību un pienākumu vienlīdzību, viņiem stājoties laulībā, laulības laikā un šķirot laulību. Autors vēršot uz šo uzmanību, secina, ka dalībvalstis ar normatīvajiem aktiem var noteikt tiesību un pienākumu vienlīdzību laulību reģistrācijai, laulību šķiršanai, bet nevar

²⁹ LR Satversmes komentāri: VIII nodaļa : cilvēka pamattiesības / zinātniskais vadītājs Balodis R., redkolēģija: Endziņš A.,Latvijas Vēstnesis,2011.gads. 587.lpp

³⁰ Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: Starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis, 1993.gada 1.jūlijs, nr.43.

³¹ Ziemele I. Starptautisko tiesību vieta un nacionālo tiesību attiecības. Juristu Žurnāls Nr.5/Cilvēktiesību Žurnāls Nr.6, 1997.66.-69.lpp.

³² Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām: Starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis, 1993.gada 1.jūlijs, nr.43.

garantēt, ka laulātie laulību laikā pildīs visus nosacījumus, jo laulības ir privāttiesības un valsts nav tiesīga iejaukties personu privātajā dzīvē, izņemot gadījumus, kad tas ir sabiedrības interesēs. Laulības šķiršanas gadījumā jāparedz nepieciešamā bērnu aizsardzība.”

Tiesības stāties laulībā un nodibināt ģimeni ir ietvertas arī vienā no nozīmīgākajiem un visplašāk atzītajiem cilvēktiesību dokumentiem Eiropā – Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā³³. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību 12.pants nosaka, ka „likumā noteikto vecumu sasniegušiem vīriešiem un sievietēm ir tiesības stāties laulībā un dibināt ģimeni saskaņā ar valsts iekšējiem tiesību aktiem, kas nosaka šo tiesību izmantošanas kārtību.”

Eiropas Savienības pamattiesību hartas³⁴ 9.pants, paredz, ka „tiesības doties laulībā un izveidot ģimeni tiek nodrošinātas saskaņā ar nacionālajiem likumiem, kuri nosaka šo tiesību izmantošanas kārtību.”

Kā jau iepriekš tika minēts, tad nacionālā līmenī tiesības stāties laulībā un nodibināt ģimeni ir noteiktas Satversmes³⁵ 110.panta pirmajā teikumā, kas nosaka, ka „valsts aizsargā un atbalsta laulību — savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības.” Tāpat arī Civillikums regulē laulību iespējamību Latvijas Republikā, tieši gan nenorādot uz ārvalstniekiem.

Civilstāvokļa aktu likums³⁶ reglamentē tiesiskās attiecības civilstāvokļa aktu – laulības, dzimšanas un miršanas – reģistrācijas jomā. Likuma III.nodaļa regulē laulību reģistrāciju, 15.pants ārzemnieka tiesības noslēgt laulību, kur: „(1) Ja ārzemnieks laulības noslēgšanas brīdī Latvijā uzturas likumīgi, viņš var noslēgt laulību ar Latvijas pilsoni vai Latvijas nepilsoni, vai ārzemnieku, kuram ir derīga pastāvīgās uzturēšanās atļauja, vai personu, kura atzīta par bezvalstnieku Latvijas Republikā un kurai ir derīga termiņuzturēšanās

Svarīgi ir arī, kas atbild par ārzemnieku ieceļošanu Latvijas Republikā. Saskaņā ar Imigrācijas likuma 3.panta pirmo daļu ārzemnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā atbilstoši savai kompetencei dokumentē un kontrolē Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Valsts robežsardze, Latvijas Republikas diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības un Ārlietu ministrijas Konsulārais departaments. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde pārlicinās par to ārzemnieku identitāti, kuri vēršas Pilsonības un migrācijas

³³ Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija: Starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis, 1997.gada 13.jūnijs, nr.143/144.

³⁴ Eiropas Savienības pamattiesību harta (2007/C 303/01) 9.p.

³⁵ 15. 02.1922. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1.jūlijs, nr.43.

³⁶ Civilstāvokļa aktu likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005.gada 1.aprīlis, nr.52.

lietu pārvaldē tās kompetencē esošajos jautājumos, veicot gan dokumentu pārbaudi, gan pārbaudot ziņas par personu visās pieejamās datu bāzēs. Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde statistiskos datus par ārzemniekiem, kuri uzturas Latvijas Republikā apkopo divas reizes gadā (1.janvārī un 1.jūlijā), kā arī pēc kompetento iestāžu pieprasījuma.³⁷

Pēc šajā nodaļā apskatītā, autore secina, ka laulību reģistrēšana ar ārvalstnieku ir iespējama gan Latvijā, gan arī ir pietiekami noregulēta likumdošana starptautiskā līmenī.

³⁷ http://www.iem.gov.lv/lat/nozare/in/2009_gads Informatīvais ziņojums par darbības novērtējumu un rezultātiem cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas jomā 2009.gadā [apskatīts 14.04.2012]

3. FIKTĪVO LAULĪBU ASPEKTI

3.1. Fiktīvās laulības

Viena no fiktīvo laulību pazīmēm ir laulību noslēgšanas veids. Ko par to saka starptautiskie dokumenti? ANO Starptautiskā pakta 10. pants nosaka - valstīm jānodrošina, ka laulība tiek slēgta brīvi piekritušu personu starpā. Pēc autores domām līdz ar šo pantu var piemērot tiesības, kas paredz laulātā aizsardzību piespiedu un draudu gadījumā stāties laulība, kā arī ar viltu vai slēptiem nodomiem. Šajos gadījumos viens no laulātajiem nav brīvi piekritis laulībām, līdz ar to ir jāpiemēro citas pozitīvās tiesības, kas nosaka personas aizsardzību.

Tātad viens ir noslēgšanas veids un otrs aspekts - personas, kas noslēdz laulības. Kā tiek regulēts jautājums par laulātā tiesībām dzīvot un pārvietoties, ja persona nav attiecīgās valsts pilsonis vai nav ES dalībvalsts pilsonis?

Brīvas kustības realizēšanai 2004. g. 29.aprīlī tika pieņemta Direktīva 2004/38/EK.³⁸, kas detalizēti regulē ES pilsoņu un viņu ģimenes locekļu pārvietošanās un uzturēšanās tiesības un ar tām saistītās nodarbinātības un sociālās tiesības citās ES dalībvalstīs. Līdz ar Lisabonas līguma spēkā stāšanos minētās tiesības ir atzītas par ES pamattiesībām.

Saskaņā ar direktīvu 2004/38/EK, 23. un 24.p. ES pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem ir tiesības ne tikai pārvietoties un uzturēties citā ES dalībvalstī, bet arī strādāt un baudīt līdzvērtīgas tiesības kā uzņemošās ES dalībvalsts iedzīvotājiem ieskaitot tiesības sociālajā jomā.³⁹ Kā ģimenes locekļi direktīvā minēti savienības pilsoņa laulātais, kā arī partneris, “ ar ko Savienības pilsonis ir noslēdzis reģistrētas partnerattiecības, pamatojoties uz kādas dalībvalsts tiesību aktiem”, ja uzņēmējas valsts normatīvajos aktos atzīst neregistrētas partnerattiecības kā līdzvērtīgas laulībai. Autora skatījumā svarīgs ir partneru kopdzīves laiks un pastāvīgs raksturs, kad var lemt par attiecīgo normu piemērošanu. Šajā jautājumā Eiropas Kopienas tiesa lietā Nīderlandes valsts pret Annu Florencu Rīdu⁴⁰ taisīja šādu atzinumu: tā kā Eiropas kopienā nav vienota uzskata par faktiskās kopdzīves tiesiskajām sekām, tad faktiskā kopdzīve nerada laulāto attiecības. Tomēr šajā spriedumā tiek arī atzīts, ka gadījumā, ja attiecīgajā dalībvalstī tiek atļauts uzturēties citu valstu pilsoņiem uz

³⁸ Eiropas Parlamenta un padomes Direktīva par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. 2004/38/EK, 29.04.2004 Oficiālais Vēstnesis. 2004. 30.aprīlis, L 158, 77-123.lpp.

³⁹ turpat 79.lpp.

⁴⁰ Lieta 59/85 State of the Netherlands v Ann Florence Reed, [1986] ECR 1283.

faktiskās kopdzīves pamata ar šīs valsts pilsoņiem, tad, lai neradītu diskrimināciju pret darbiniekiem no citas dalībvalsts, arī viņiem ir jānodrošina tiesības uzturēties šajā dalībvalstī kopā ar partneri no citas valsts.⁴¹

Tāpat vēršot uzmanību Direktīvai 2004/38/EK, 2. un 3.pantā ir noteikts, ka par ģimenes locekli ir uzskatāms ES pilsoņa laulātais. Par ES pilsoņa ģimenes locekli ir uzskatāmas arī personas, kuras ceļojuma sākuma valstī ir bijušas ES pilsoņa apgādībā vai dzīvojušas vienā mājsaimniecībā, kā arī personas, kurām veselības apsvērumu dēļ ir nepieciešama personiska aprūpe. Par ES pilsoņa ģimenes locekli ir uzskatāmi arī partneri, ar kuriem, ir ilgstošas un stabilas partnerattiecības vai ar kuriem ir reģistrētas partnerattiecības, tādējādi paplašinot ģimenes definīciju ne tikai attiecībā uz pretējā dzimuma, bet arī viendzimuma pāru partnerattiecībām ārpus laulībām.⁴²

Līgums par Eiropas Savienības darbību 45.p. nosaka ikviena ES pilsoņa tiesības brīvi pārvietoties ES darba nolūkos, bet Regula 492/2011 nosaka viesstrādnieku un viņu ģimenes locekļu tiesības es dalībvalstī, kurā ES pilsonis strādā. Regulas 492/2011 7. p. otrā daļa nosaka, ka es pilsonim ir nodrošināmas tādas pašas tiesības kā uzņemošās ES dalībvalsts strādniekiem sociālo un nodokļu tiesību jomā. Saskaņā ar ES tiesību judikatūru šī norma interpretējama paplašināti, piešķirot tiesības, piešķirot tiesības ne tikai pašam ES pilsonim saistībā ar viņa nodarbinātību, bet arī ES pilsoņa ģimenes locekļiem saistībā ar uzturēšanos citā ES dalībvalstī. Tas nozīmē, ES pilsonim un viņa ģimenes locekļiem pienākas visas tās sociālās tiesības, kas tiek piešķirtas visiem uzņemošās ES dalībvalsts iedzīvotājiem.

Kā ļoti svarīgu autors vēlās atzīmēt Regulu 2201/2003, jo tā attiecas uz būtiskiem pārrobežu ģimenes tiesību jautājumiem: pārrobežu laulības šķiršana, *laulāto atšķiršanas vai laulības neesamības lietām, respektīvi fiktīvajām laulībām.*

Lai nodrošinātu starptautiskajos tiesību dokumentos noteikto ģimenes un ģimenes dzīves tiesību aizsardzību ES tiesībās, it sevišķi ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. p., Direktīva 2003/86/EK⁴³ regulē arī trešo valstu pilsoņu, kas tiesiski uzturas ES dalībvalstīs, ģimenes atkal apvienošanas jautājumus.

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK 8.p. nosaka, ka lai veicinātu to ģimenes locekļu brīvu pārvietošanos, kuri nav piederīgi nevienai dalībvalstij, uz

⁴¹ Blūzma V., Buka A., Bruno Deksnis E., Jarinovska K., Jundze I., Jundzis T., Levits E., Eiropas tiesības, Otrais papildinātais izdevums, Juridiskā koledža, Rīga: 2007, 301.lpp.

⁴² LR Satversmes komentāri: VIII nodaļa : cilvēka pamattiesības / zinātniskais vadītājs Balodis R., redkolēģija: Endziņš A., R.: Latvijas Vēstnesis, 2011. 579.lpp.

⁴³ Padomes direktīva par tiesībām uz ģimenes atkal apvienošanas. 2003/86/EK,22.09.2003. Oficiālais Vēstnesis. 2003. 3. Oktobris, L 251, 12.-18.lpp.

personām, kas jau ieguvušas uzturēšanās atļauju, nebūtu jāattiecina prasība iegūt iebraukšanas vīzu, kura definēta Padomes Regulā (EK) Nr. 539/2001 (2001. gada 15. marts), ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru pilsoņiem šī prasība neattiecas, vai vajadzības gadījumā piemērojamos valstu tiesību aktos.⁴⁴

⁴⁴ Eiropas Parlamenta Un Padomes Direktīva 2004/38/EK
(2004. gada 29. aprīlis) Oficiālais Vēstnesis L 158 , 30/04/2004 Lpp. 0077 - 0123

3.2. Fiktīvo laulību problemātika

Sakarā ar Es pilsoņu un viņu ģimenes locekļu pārvietošanās un uzturēšanās tiesībām ES teritorijā arvien ir aktualizējies jautājums par pārobežu tiesvedību. Svarīgākie ES līmeņa pieņemtie dokumenti pārobežu tiesvedības ģimenes jautājumu jomā ir Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr.2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību⁴⁵ un Padomes 2008. Gada 18.decembra Regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi⁴⁶

1992.gadā Māstrihtas līguma noslēgšana iezīmēja pārmaiņas – tika izveidots Eiropas Savienības pilsonības institūts. Turpmāk personu pārvietošanās brīvība tika attiecināta uz Eiropas Savienības pilsoņiem, kā arī uz šo pilsoņu ģimenes locekļiem, kas nebija ES pilsoņi.⁴⁷

Līdz ar to Eiropas Komisija savā 1997. Gada ziņojumā par Eiropas Savienības pilsonību īpaši uzsvēra, ka pārvietošanās brīvība turpmāk tiek uzskatīta par pamata un personas tiesību neatkarīgi no ekonomiskās aktivitātes konteksta.⁴⁸

Līdz ar to ES politiskā struktūra tikusi pilnveidota konsekventas liberalizācijas virzienā un šobrīd pārvietošanās brīvība ir universāla un attiecās ne vien uz Savienības pilsoņiem, bet arī uz bezvalstniekiem, kam ir kādas dalībvalsts izsniegti ceļošanas dokumenti kā arī uz nepilsoņiem Latvijā un Igaunijā. Pārvietošanās brīvībai ir nozīmīga loma ES politiskajā integrācijā.⁴⁹

Autore pievērš visu uzmanību personu brīvai kustībai, ja nebūs atļauta brīva personu kustība, tiks pārkāptas cilvēktiesības, kas ir pretrunā ar Cilvēktiesību Konvenciju. Taču līdz ar personu brīvu kustību ir radusies problēma par uzturēšanās atļaujām un līdz ar to fiktīvajām laulībām, jo personai, lai uzturētos ilgāk par trīs mēnešiem ir jāatbilst kādam no papildnosacījumiem, lai uzturētos valstī, kuru neesamība virza uz fiktīvo laulību noslēgšanas faktu.

⁴⁵ Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr.2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību, Oficiālais Vēstnesis L 338, 23.12.2003., 1.-29.lpp

⁴⁶ Padomes 2008. Gada 18.decembra Regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi, Oficiālais Vēstnesis L 7/1, pieejams: <http://lv.vlex.com/vid/jurisdikciju-aktiem-anu-azpildi-anas-50820128#ixzz0myBR5Ags>.

⁴⁷ Blūzma V., Buka A, Bruno Deksnis E., Jarinovska K., Jundze I., Jundzis T., Levits E., Eiropas tiesības, Otrais papildinātais izdevums, Juridiskā koledža, Rīga: 2007, 300.lpp.

⁴⁸ Craig, P., Burca de G. EU Law. Text.Cases and materials 2^{iem} edit. Oxford University Press, 1998.p. 720

⁴⁹ Blūzma V., Buka A, Bruno Deksnis E., Jarinovska K., Jundze I., Jundzis T., Levits E., Eiropas tiesības, Otrais papildinātais izdevums, Juridiskā koledža, Rīga: 2007, 300.lpp.

Ja personai nav legāla veida kā atrasties valstī un vienīgais veids, kā saņemt uzturēšanās atļauju ir fiktīvi salaulāties, autores skatījumā, nenorāda uz pozitīvu rezultātu nākotnē ne valstij, ne sabiedrībai, jo ja persona ir darbs, tad var saņemt darba uzturēšanās atļauju, ja studē, uz studiju pamata var uzturēties valstī.

Turpinājumā apskatīsim fiktīvo laulību novēršanu. Par fiktīvo laulību novēršanu tiek minēts Direktīvā 2004/38/EK, 28.p., lai novērstu tiesību ļaunprātīgu izmantošanu vai krāpšanu, jo īpaši ar fiktīvajām laulībām vai cita veida attiecībām, kas noslēgtas vienīgi tādēļ, lai gūtu brīvas pārvietošanās un uzturēšanās tiesības, dalībvalstīm vajadzētu būt iespējai noteikt vajadzīgos pasākumus.⁵⁰ Taču ne Direktīvā, ne iepriekšminētajā pantā nekādi vajadzīgie pasākumi netiek noteikti! Kādēļ?

Latvijas Republikas Satversmes 110.pants neaizsargā fiktīvu laulību, proti – laulību, kas reģistrēta nevis ar mērķi dzīvot laulībā (nodibināt ģimeni), bet gan kādu citu iemeslu dēļ (lai saņemtu uzturēšanās atļauju). Autore atzīst, ka šīs normas neievērošana, kad ģimene galvenokārt ir mājas labākā vārda nozīmē, kas nozīmē siltumu, un cilvēcību, mainīšanos, gribu un spēju uz dialogu, savstarpēju atbalstu, attīstību attiecībā uz katru. Fiktīvas laulības ir būtisks fundamentālo tiesību pārkāpums, jo pamatvērtības cilvēkam veidojas ar ģimeni un katra ģimene veido sabiedrību, fiktīvu laulību gadījumā ģimene vispār nepastāv - nav laulību faktiskās esamības, nav nevienas no augstāk minētajām pazīmēm. Tāpat tiek teikts arī Latvijas Republikas Civillikuma 84.p.⁵¹, ka laulātajiem ir pienākums vienam par otru gādāt un kopīgi rūpēties par ģimenes labklājību. Šajā ziņā laulātajiem ir savstarpējs pienākums arī segt ģimenes un kopīgās mājsaimniecības izdevumus. Šis autora skatījumā ir viens no *galvenajiem* aspektiem, kas fiktīvo laulību gadījumā netiek ievērots. Šo jautājumu interpretējot nevajadzētu saprast tikai finansiālo pusi, kas nav noteicošais un vienīgais ģimenes veidojošais faktors, jo materiālais ģimenes apgādnieks var būt arī viena persona, bet jāsaprot reālo kopdzīvi, kad personas dzīvo kopā un patstāvīgā dzīves vieta abiem laulātajiem ir viena (domicils).

Galvenā problēma ārvalstniekiem sākas brīdī, kad persona vēlas mītnes valstī uzturēties ilgāk par trīs mēnešiem un tai nav pamata uzturēšanās atļaujai ilgākam laikam, jo uzturēšanās gadījumā citā valstī līdz trīs mēnešiem ES pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem nekādi papildus nosacījumi nav izvirzīti, bet ilgāk par trim mēnešiem ES pilsoņiem ir jābūt darba ņēmējiem vai pašnodarbinātām personām mītnes valstī vai arī viņiem ir jāpierāda pietiekamu līdzekļu esamība uzturēšanās izdevumiem, vai arī ir

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK, par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, Oficiālais Vēstnesis L 158 , 30/04/2004 Lpp. 0077 - 0123

⁵¹ 28.01.1937. likums "Civillikums" [stājies spēkā 01.09.1992], ar grozījumiem 01.02.2011. 84.p.

jāmācās kādā mītnes valsts izglītības iestādē. Pēc ES pilsoņa patstāvīgas uzturēšanās mītnes valstī piecus gadus, viņš iegūst patstāvīgās uzturēšanās tiesības šajā valstī. Šīs tiesības tiek attiecinātas arī uz viņu ģimenes locekļiem, kas nav ES dalībvalsts valsts piederīgie. Ģimenes locekļi iegūst arī nodarbinātības un pašnodarbinātības tiesības tādā pašā apjomā kā ES Savienības pilsoņi.⁵²

Līdz ar to varam secināt, ka galvenā problēma un cēlonis ir uzturēšanās atļauja un pēc tiesību aktos noteiktā viens no legālas uzturēšanās veidiem ir laulības, kad persona iegūst ģimenes locekļa statusu un tiesības uzturēties valstī. Taču līdz ar normatīvo tiesību aktu neievērošanu, noslēdzot fiktīvo laulību ar mērķi iegūt uzturēšanās atļauju, rodas citi pamatoti jautājumi, kādas var būt sekas nelegāliem līdzekļiem iegūstot uzturēšanās atļauju. Viens no pamatotiem autora jautājumiem ir: vai personai būs vēlme integrēties attiecīgās valsts sabiedrībā, pieņemot tās tiesību regulējumu, ja persona jau sākumā neievēro valsts normatīvos aktus! Vai persona nekļūs par valstij par sociālo slogu, jo ar darba atļauju arī ārvalstniekam ir iespēja iegūt uzturēšanās atļauju, kā to nosaka Direktīva 2004/ 38/EK .

Autora apgalvojumiem daļēju atbildi sniedz bijušais Holandes Liberālās partijas līderis Fricis Bolkešteins, kurš jau 1991. gadā brīdināja, ka integrācija vienkārši nestrādās, ja imigrantu fundamentālās vērtības tādos jautājumos kā baznīcas šķirtība no valsts vai vīrieša un sievietes vienlīdzība nesakrītīs ar tām, kas valda Eiropā un it īpaši Nīderlandē.⁵³ Taču tolaik viņš šāda viedokļa dēļ tika nosaukts par rasistu un islāma nīdēju, tika salīdzināts ar labējiem populistiem. “Ideoloģijas bija apstulbinājusi cilvēkus un viņi neredzēja, kas patiesībā notiek,” viņš saka. bet ja personai uzturēšanās atļauju izsniedz uz laulību pamata, pastāv zināmas šaubas vai persona nedzīvos uz sociālajiem līdzekļiem un efektīvi integrēsies. Taču imigrantu neintegrēšanās un vietējās kultūras nepieņemšana rada draudus. Piemēram, bijušais Holandes Liberālās partijas līderis Fricis Bolkešteins jau 1991. gadā brīdināja, ka integrācija vienkārši nestrādās, ja imigrantu fundamentālās vērtības tādos jautājumos kā baznīcas šķirtība no valsts vai vīrieša un sievietes vienlīdzība nesakrītīs ar tām, kas valda Eiropā un it īpaši Nīderlandē.⁵⁴ Taču tolaik viņš šāda viedokļa dēļ tika nosaukts par rasistu un islāma nīdēju, tika salīdzināts ar labējiem populistiem. “Ideoloģijas bija apstulbinājusi cilvēkus un viņi neredzēja, kas patiesībā notiek,” viņš saka.

Šim autora secinājumam piekrītošas atziņas norāda arī IEM Nozares politikas departamenta vadītājs un cilvēku tirdzniecības novēršanas un apkarošanas nacionālais

⁵² Blūzma V., Buka A, Bruno Deksnis E., Jarinovska K., Jundze I., Jundzis T., Levits E., Eiropas tiesības, Otrais papildinātais izdevums, Juridiskā koledža, Rīga: 2007, 302.lpp.

⁵³ Burma I. Final Cut. *The New Yorker*, 2005. 3. janvāris, pieejams: http://www.newyorker.com/fact/content/?050103fa_fact1, 2005. gada 20. maijs [apskatīts 17.05.2012]

⁵⁴ Burma I. Final Cut. *The New Yorker*, 2005. 3. anvāris, pieejams: http://www.newyorker.com/fact/content/?050103fa_fact1, 2005. gada 20. maijs [apskatīts 17.05.2012]

koordinators Dimitrijs Trofimovs, kurš uzskata, ka fiktīvo laulību cēlonis ir trešo valstu pilsoņu pieprasījums pēc fiktīvajām laulībām, lai iegūtu legālu uzturēšanās pamatu Eiropas Savienībā, kā arī šādu fiktīvo laulību noslēgšanas faktiskā iespēja kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm. Savukārt fiktīvo laulību sekas ir nelegāli iegūtas uzturēšanās tiesības un arvien vairāk pieaugošais cilvēku tirdzniecības upuru skaits, kad fiktīvajās laulībās iesaistītās sievietes kļūst par cilvēku tirdzniecības upuriem ārvalstīs,”⁵⁵

⁵⁵ http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=19366, “IEM aicina Īrijas tiesību aizsardzības iestādes aktīvi vērsties pret cilvēku tirdzniecību, ko izraisa fiktīvas laulības”, [apskatīts 18.05.2012]

3.3. Fiktīvo laulību risināšanas iespējas

Tā kā viens no laulību neesamības veidiem ir fiktīvas laulības un līdz ar tām izrietošās sekas, tad autore šajā nodaļā vērsīs uzmanību uz risināšanas iespējām. Analizējot Latvijas Republikas Civillikumu gan starptautiskos cilvēktiesību dokumentus - izriet, ka noteiktās tiesības stāties laulībā nozīmē izveidot juridiski saistošas attiecības starp sievieti un vīrieti.⁵⁶ No šī izriet, ka noslēdzot laulības veidojas juridiskas saistības, pirmais tas ir dzīvesvietas aspekts- kopīgs mājoklis. Ja personas nedzīvo kopā, nav viena dzīvesvietas pieraksta to var uzskatīt par vienu no pazīmēm par fiktīvajām laulībām, Šis pēc autores domām ir viens no galvenajiem juridiski saistošajām lietām laulībā, jo nedzīvojot kopā neveidojas laulības partneriskās saistības, nav ne savstarpējo pienāku, ne tiesību, kas ir noteiktas CL 84.p. Ir jāizveido mehānisms kā maksimāli mazāk neskarot personas privāto telpu un neiejaucoties privātajā dzīvē tiek konstatēts, ka personām, pēc laulībām veidojas kopīga dzīves vieta vai veidojas ģimene, īpaši redzeslokā paturot personas, kas nav ES dalībvalstu pilsoņi. Pats fakts laulībai ar ārvalstnieku nerada faktu, ka laulība ir noslēgta fiktīvi, lai iegūtu uzturēšanās atļauju. Ir brīva personu pārvietošanās un tas būtu jāievēro.

Kā pirms dažiem gadiem teica Lielbritānijas premjerministrs Tonijs Blērs: “Mēs negatavojamies pārvērst Eiropu par cietoksni, taču sistēmā, kā cilvēki nonāk Eiropā, jāievieš kārtība, un tā jāpakļauj likumiem.”⁵⁷

Respektīvi saskaņā ar imigrāciju regulējošajiem normatīvajiem aktiem ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuri noslēguši laulību ar Latvijas Republikas pilsoni, paredzēta labvēlīgāka uzturēšanās atļauju izsniegšanas kārtība nekā pārējām personām. Līdz ar to valstij, kontrolējot iebraukušo personu uzturēšanās tiesiskumu, ir būtiski pārliecināties par attiecīgā nodoma patiesumu, proti, vai laulība, kura pati par sevi ir tiesisks un leģitīms pamats uzturēšanās atļaujas saņemšanai, nav slēgta vienīgi nolūkā saņemt uzturēšanās atļauju. Šāda laulība nerada attiecīgās tiesiskās sekas – tiesības uzturēties valstī, jo tas vairs nav patiesais uzturēšanās iemesls.

Senāta Administratīvo lietu departaments vairākos spriedumos ir atzinis, ka ikviena valsts ir tiesīga veidot savām nacionālajām interesēm atbilstošu migrācijas politiku, kuras ietvaros tiek kontrolēta arī to personu, kuras nav piederīgas šai valstij, ieceļošana, uzturēšanās un izbraukšana. Minēto kontroli valsts, cita starpā, īsteno ar vīzu vai

⁵⁶ LR Satversmes komentāri, VIII nodaļa : cilvēka pamattiesības / zinātniskais vadītājs Balodis R., redkolēģija: Endziņš A., R.: Latvijas Vēstnesis, 2011.586.lpp.

⁵⁷ Žihare-Loidla L. ES kreisās partijas pārņem labējo lozungus. *Neatkarīgā*, 2002. 7. jūnijs Žihare-Loidla L. ES kreisās partijas pārņem labējo lozungus. *Neatkarīgā*, 2002. 7. jūnijs

uzturēšanās atļauju izsniegšanu.

Saskaņā ar likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 25.panta noteikumiem ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuri noslēguši laulību ar Latvijas Republikas pilsoni, paredzēta labvēlīgāka uzturēšanās atļauju izsniegšanas kārtība nekā pārējām personām. Proti, šādam laulātajam uz pirmā iesnieguma pamata izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz gadu, uz otrā iesnieguma pamata izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz četriem gadiem, bet uz trešā iesnieguma pamata izsniedz pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Valstij, kontrolējot iebraukušo personu uzturēšanās tiesiskumu, ir būtiski pārlicināties par attiecīgā nodoma patiesumu. Šāda atziņa cita starpā izriet arī no Eiropas Savienības Padomes 1997.gada 4.decembra Rezolūcijas par pasākumiem fiktīvu laulību apkaršanai (Nr. 97/C 382/01), saskaņā ar kuru formāla laulības reģistrācija vienīgi uzturēšanās atļaujas saņemšanai ārvalstniekam nav pieļaujama.

Atbilstoši likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 5.pantam ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā kontrolē Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, cita starpā izsniedzot, anulējot un atzīstot par nederīgām uzturēšanās atļaujas, kā tas noteikts minētā likuma 13.pantā.⁵⁸ Līdz ar šo pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes darbiniekiem būtu nepieciešama efektīvāka ārvalstnieku apsekošana. Fiktīvo laulību noteikšanai nosakot precīzus kritērijus, lai netiktu aizskarta privātās dzīves neaizskaramība, ko nosaka Eiropas Padomes Cilvēktiesību aizsardzības Konvencijas 8.p un 12.p. par ģimenes neaizskaramību tāpat svarīgi ir, lai nebūtu diskriminācija. Ja persona valstī atrodas tikai uz laulību pamata un neviena cita uzturēšanās pamata tai nav, pirms tiek izsniegta patstāvīga uzturēšanās atļauja ir jānoskaidro laulību spēkā esamība.

Autore izvirza dažas pazīmes, kas liecina par fiktīvajām laulībām: mazs laiks pazīstamībai, personas viena otru pazīst īsu laiku, nerunā vienā valodā, uzdodot neparedzamus jautājumus - fiktīvajās laulībās atbildes nesakrītīs.

Lai pāri tiku apzināti autore iesaka: dzimtsarakstu nodaļas darbiniekiem būtu pienākums sniegt informācija par aizdomīgiem pāriem un katru gadījumu izmeklētu valsts atbildīgās institūcijas - policija, imigrācijas dienests vai robežsardze, kā arī, ja nepieciešams, izmeklēšanas kvalitātes paaugstināšanai būtu jānosaka izmeklēšanas termiņš lielāks par sešiem mēnešiem. Lēmumā būtu jānorāda, ka par fiktīvu atzītām laulībām katras dalībvalsts prokuratūra var vērsties tiesā ar lūgumu anulēt laulības.

⁵⁸ Augstākās tiesas Senāts, Kasācijas instance, 2006-10-24, spriedums lietā Nr.C28206802

Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 35. un 36.pants ir interpretējams sistēmiski. Ja likums fiktīvu laulību gadījumā paredz uzturēšanās atļaujas anulēšanu, tad jāpastāv arī iespējai atteikties izsniegt uzturēšanās atļauju, ja laulība noslēgta vienīgi nolūkā saņemt uzturēšanās atļauju. Departamenta ieskatā šāda iespēja ir paredzēta likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 35.panta 6.punktā, saskaņā ar kuru personai atsaka izsniegt uzturēšanās atļauju, ja tā sniegusi apzināti nepatiesas ziņas.

Faktiskas laulāto kopdzīves neesamības konstatēšanai nav nepieciešams atzīt laulību par neesošu civilprocesuālā kārtībā. Uzturēšanās atļaujas saņemšanai nepieciešamo faktu konstatēšana, tai skaitā personu kopdzīvi laulībā, noteiktā, kopīgā dzīvesvietā, ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kompetence, un šādus faktus konstatē atbilstoši publisko tiesību normām – likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 23.panta 2.punktam, 25.pantam un turpmākajiem pantiem.

Autors kā pozitīvu pasākumu var minēt: Iekšlietu ministrijas organizēto sanāksmi, atsaucoties uz Ārlietu ministrijas aicinājumu, kā arī reaģējot uz juridiskā biroja „Inlatplus” izplatīto maldinošo paziņojumu par iespēju Latvijā ātri šķirt ārvalstīs mantkārīgā nolūkā noslēgtas laulības.

Sanāksmes dalībnieki apmainījās ar informāciju un viedokļiem par fiktīvo laulību problēmas būtību un iespējamajiem risinājumiem to veicinošo faktoru novēršanā, kā arī par iespējām atzīt par spēkā neesošām Latvijas pilsoņu un Indijas, Pakistānas u.c. trešo valstu pilsoņu fiktīvas laulības.

Sanāksmē tika secināts, ka Latvijas normatīvie akti paredz pietiekošu tiesisku regulējumu tam, lai laulību, kas noslēgtas fiktīvi, t.i., bez nolūka izveidot ģimeni, atzītu par spēkā neesošām no to noslēgšanas brīža.

Taču minētais tiesiskais regulējums nebūtu padarāms par juridisko pakalpojumu sniegšanas reklāmu, jo sniedzot informāciju par iespējām ātri šķirt ārvalstī noslēgtās ar trešās valsts pilsoni laulības, kas ir slēgtas mantkārīgā nolūkā, personas tiek motivētas uz šādu lēmumu pieņemšanu.

Autores skatījumā šāda informācija apdraud ne tikai kopējās ES migrācijas intereses, bet potenciāli arī personu veselības un dzīvības intereses. Ir jāprecizē informācija, lai novērstu netiešu motivāciju lēmumu stāties fiktīvajās laulības mantkārīgā nolūkā.

Vēl viens svarīgs aspekts ir 2003.gada 27.novembra Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās, kura ir piemērojama tieši. Tāpēc tieslietu ministrija vērsīs Latvijas Zvērinātu notāru padomes uzmanību jautājumiem, kas ir saistīti ar nepieciešamību korekti pielietot 2003.gada 27.novembra Padomes Regulā (EK) Nr. 2201/2003⁵⁹

Ļoti svarīgi ir pozitīvie pasākumi - kampaņas, cilvēkus izglītojot fiktīvo laulību jautājumos un par to sekām, tiek saglabātas cilvēciskās vērtības, paražu tiesības. Saglabāts harmonisms un tiesību ievērošana. Nav citas darbības lai izbeigtu laicīgi mantisko par humānismu. Harmonisks maisījums: sirds un prāts.⁶⁰

Kā viena no problēmām darbu rakstot tika apzināta fiktīvo laulību noslēgšana aiz maldiem vai viltus. Persona tiek maldināta un redzot no prakses to var darīt arī ne pats līgavainis, bet cita persona, kura par personas savervēšanu laulībām saņem atlīdzinājumu. Šādu rīcību var uzskatīt par cilvēku tirdzniecību. Autora skatījumā neatliekami jāveic izmaiņas likumdošanā, lai ierobežotu cilvēku tirdzniecību fiktīvo laulību jomā. Nav pieļaujami, ka personas par samaksu savervē meitenes un piespiež salaulāties vai arī par samaksu meitene salaulājas labprātīgi, zinot par laulātā patieso nodomu, neveidot ģimeni. Izmaiņas būtu veicamas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības Konvencijā, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/ 38 /EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. Izmaiņās būtu jāparedz sankcijas ne tikai personai, kas ar viltu un maldiem savervējis meiteni, bet arī personai, kas par pakalpojumu saņem naudas izteiksmes līdzekļus, kurus var uzskatīt par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem. Kā arī par to legalizēšanu, kad var piemērot Latvijas Republikas Krimināllikuma pantus. Pagaidām jau gan, ja vervēšana nav notikusi ar vardarbību vai viltu, tad fiktīvo laulību organizēšanu neuzskata par noziegumu. Autorei rodas jautājums vai saņemot naudas izteiksmē atlīdzinājumu nav noticis darījums un persona, kas piekrita salaulāties labprātīgi nav uzskatāma par cilvēku tirdzniecības upuri? Tādēļ paskatīsimies, kā tiek definēta cilvēktirdzniecības definīcija.

Pēc Latvijas Krimināllikumā iekļautās definīcijas, kas daudz neatšķiras no starptautiski atzītās ANO definīcijas, cilvēktirdzniecība ir “ ekspluatācijas nolūkā izdarīta personu savervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana vai saņemšana, lietojot vardarbību vai draudus, vai aizvešana ar viltu izmantojot personas atkarību no vainīgā vai tās

⁵⁹ http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=24566 Iekšlietu ministrijā pārrunā fiktīvo laulību problemātiku [skatīts 15.05.2012]

⁶⁰ La Famille Une ambition pour la vie. Soys la direction de L. Schouters – Decroly et de M.Mayer. Editions du Centre D’Action Laique P 194

bezpalīdzības stāvokli, vai arī dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu tirdzniecībai, no kuras ir atkarīgs cietušais".⁶¹

Kā jau secināts arī fiktīvajās laulībās, kurās tiek veikta personu savervēšana – laulību noslēgšanai ne tikai ar cilvēktirdzniecības noteiktajā definīcijā attiecīgajām darbībām, bet autores skatījumā arī apzināti nepatiesas informācijas nesniegšana par laulību šķiršanu termiņiem var tikt uzskatīta par maldiem, lai sauktu vervētāju pie atbildības par cilvēku tirdzniecību, jo otra puse, ieskaitot vervētājus, saņem samaksu un gūst labumu, bet persona ir tikusi maldināta par faktiskajām sekām.

Protams ir jāizvērtē arī personas veselības apdraudējums un dzīvības intereses stājoties fiktīvajās laulībās, ne vien ja tās ir bijušas ar viltu, maldiem, bet arī labprātīgi piekritot slēgt laulību mantkārtīgos nolūkos, kas ietekmē arī ES kopējās migrācijas intereses.

Autore uzsver, ka uz katru dalībvalsti attiecas suverenitāte imigrācijas jautājumos, taču ratificējot Starptautiskos un ES tiesību aktus svarīgi ievērot, lai nerastos normu kolīzijas.

Viss ir nejaušība, bet nejaušības ir likumsakarības, kā teicis Franču filozofs Žans Pols Sartrs.⁶²

Tādēļ ikvienam subjektam ir jāzina savas tiesības un sekas tiesību un pienākumu nepildīšanā. Lai personas zinātu sekas rīkojoties pretim labiem tikumiem - lai arī normatīvajos tiesību aktos nav paredzēts sods - būtu jāveic pozitīvie pasākumi, kas veicinātu subjektu izpratni par fiktīvo laulību iespējamajām sekām un informēt personas par iespējām ziņot par fiktīvo laulību esamību. Kā jau zinām : likumu nezināšana neatbrīvo no atbildības.

11.p.Tāpat pēc Latvijas likuma noteicama Latvijas pilsoņu tiesība doties laulībā ārzemēs. Laulības slēgšanas formu tādā gadījumā nosaka tās valsts likums, kur laulību noslēdz.

12.p.Ārzemēs izdarīta Latvijas pilsoņu laulības šķiršana un atzīšana par neesošu atzīstama arī Latvijā, izņemot gadījumus, kad tām pamatā liktie iemesli neatbilst Latvijas likumam un runā pretim Latvijas sabiedriskai iekārtai vai labiem tikumiem

⁶¹ Jolkina A., Piesmieta mīsis Eiropa. Latvijas sievietes. Britu salas. Āzijas līgavaipi, 2011.72.lpp.

⁶² Jolkina A., Piesmieta mīsis Eiropa. Latvijas sievietes. Britu salas. Āzijas līgavaipi, 2011.81.lpp

4. BEĻĢIJAS KARALISTES LAULĪBU INSTITŪTS SALĪDZINOŠI AR LATVIJAS REPUBLIKU: KOPIĢAIS UN ATŠĶIRĪGAIS

Apskatot tiesību regulējumu Beļģijā, tad laulību jautājumu regulē Beļģijas Civillikums⁶³, attiecīgi Civillikuma V daļa regulē laulību institūtu, kura 143.p. nosaka, ka ir atļauta laulība starp dažāda dzimuma personām, gan arī viendzimuma personām, kas ir atšķirīgi no Latvijas Republikas, jo Latvijas Republikas Satversmes 110. p. nosaka, ka laulība var būt starp sievieti un vīrieti.

Kā svarīgs nosacījums laulību noslēgšanai ir Beļģijas Civillikuma 64.p. norādītais - kādi dokumenti nepieciešami laulību noslēgšanai:

- 1 ° dzimšanas apliecības kopija;
- 2 ° identitātes apliecinājums;
- 3 ° pilsonības apliecinājums (šis gan autores skatījumā nav viens no būtiskiem nosacījumiem, lai laulība tiku noslēgta. Būtiskāk par pilsonības apliecinājumu - patiesais nodoms slēdzot laulību saites - veidot ģimeni, jo laulības ir atļautas neatkarīgi no pilsonības) ;
- 4 ° pierādījums par laulību šķiršanu vai anulēšanu ;
- 5 ° pierādījums par reģistrāciju Iedzīvotāju reģistrā, ārvalstnieku reģistrā vai gaidīšanas reģistrā un / vai pašreizējās dzīvesvietas pieraksta esamība ;
- 6 ° rakstisks pierādījuma apliecinājums, ka persona piekrīt laulību deklarācijai;
- 7 ° jebkurš cits autentisks dokuments, kas apliecina, ka pieteikuma iesniedzējs atbilst prasībām tiesību aktos, lai precētos.

Kā viens no darba uzdevumiem tika izvirzīts formāli apskatīt tiesisko regulējumu laulību slēgšanai ar ārvalstniekiem, tādēļ svarīgi ir apzināt vai tiesību regulējums ir tāds pats arī laulības slēdzot ar ārvalstniekiem.

Laulība ar ārvalstnieku. Beļģijā laulība var tikt veikta, ja kāda no turpmākajām laulātājiem:

- ✓ ir Beļģijas pilsonis ceremonijas brīdī ;
 - ✓ ir bijusi viņa vai viņas uzturēšanās vieta Beļģijā ilgāk nekā trīs mēnešus.
- Uzturēšanās Beļģijā ilgāk nekā trīs mēnešus var pierādīt ar jebkādiem līdzekļiem:
- aviobiļeti,

⁶³ Code Civil Belge [stājies spēkā 13.09.1807], ar grozījumiem 07.05.2012

- kvīts par īri,
 - pierādījumi - administratīvās formalitātes ar iestādēm u.c.
- Gadījumā, ja rodas šaubas sekretārs pieņem lēmumu.⁶⁴

Sekretārs nevar atteikties veikt laulību par vienkāršu faktu, ka ārvalstnieks atrodas valstī nelikumīgi, taču ārvalstniekam jāatbilst laulības apstākļiem valstī, kurā tas ir pilsonis.⁶⁵

Izejot no tiesību regulējuma ir pareizi, ka nedrīkst atteikties no personu salaulāšanas, lai netiktu pārkāptas cilvēktiesības, taču jautājums par personas turpmāko uzturēšanos valstī ir ļoti būtisks, jo, ja persona uzturas valstī nelikumīgi un pēc laulībām lūdz uzturēšanās atļauju ir svarīgi izvērtēt personas leģitīmo mērķi slēdzot laulību.

Latvijas pilsoņi, to iespējas laulāties Beļģijā. Laulību procedūru Latvijas diplomātiskajās pārstāvniecībā nosaka Civilstāvokļa aktu likums, kurš paredz, ka pārstāvniecības veic ārvalstīs dzīvojošu Latvijas pilsoņu un nepilsoņu civilstāvokļa aktu reģistrāciju. Tas nozīmē, ka laulību pārstāvniecībā var reģistrēt divi Latvijas pilsoņi vai nepilsoņi, kuri dzīvo ārvalstīs. Dzīvesvietu apliecina dati Iedzīvotāju reģistrā.

Latvijas Republikas Civillikuma⁶⁶ 11.p. nosaka, ka tāpat pēc Latvijas likuma noteicama Latvijas pilsoņu tiesība doties laulībā ārzemēs. Laulības slēgšanas formu tādā gadījumā nosaka tās valsts likums, kur laulību noslēdz.

Civillikuma 12.p.ārzemēs izdarīta Latvijas pilsoņu laulības šķiršana un atzīšana par neesošu atzīstama arī Latvijā, izņemot gadījumus, kad tām pamatā liktie iemesli neatbilst Latvijas likumam un runā pretim Latvijas sabiedriskai iekārtai vai labiem tikumiem

Beļģijā laulība ir aizliegta (pēc noteiktā Beļģijas Civillikumā):

- ✓ starp brāļiem un māsām ko nosaka 162.p.,
- ✓ radnieku līnijā, ko nosaka 163.p. , vienīgi izņēmuma gadījumā karalis var lemt par laulībām starp 162.p. un 163.p. noteiktajām personām, kas ir paredzēts 164.p.
- ✓ personām, kas nav sasniegušas 18.g.v. bez vecāku piekrišanas , teikts 144.p.

Ar Latvijas Republiku šie nosacījumi ir kopīgi, izņēmums Beļģijas civillikuma 164.p. noteiktais.

Civillikumā ir regulēta arī laulību neesamība, ko nosaka 146² .pants, laulība nav uzskatāma par spēkā esošu, ja formāli piekrišana ir dota, bet no kombinācijas izriet

⁶⁴ http://www.belgium.be/en/family/becoming_a_belgian_citizen_by_marriage/ Getting married [apskatīts 19.05.2012]

⁶⁵ Circulaire du 17/12/1999 relative à la loi du 4 mai 1999 modifiant certaines dispositions relatives au mariage.

⁶⁶ 28.01.1937. likums "Civillikums" [stājas spēkā 01.09.1992.] ar grozījumiem: 01.02.2011

apstākļi, ka nodoms vienam vai abiem laulātajiem noteikti nav izveidot ilgtspējīgas ģimenes attiecības, bet mērķis ir iegūt ar dzīvesbiedra statusu dzīvesvietu.

Tāpat arī laulība nav atzīstama par spēkā esošu, ja viens no laulātajiem laulību līgumi ir noslēdzis bez brīvas piekrišanas un vismaz viena laulātā piekrišana ir dota saskaņā ar vardarbību vai draudiem, ko nosaka Beļģijas Civillikuma 146.³ pants.⁶⁷

Viens no strikti noteikto normu apliecinājumiem autora skatījumā ir 190.p., kurš nosaka, ka visu iepriekšminēto pantu pārkāpumos prokurors jebkurā gadījumā var un vajadzētu pieprasīt atzīt laulību par neesošu uz mūžu, un abu laulāto notiesāšanu atsevišķi. Ir skaidri redzams, ka normas ir striktas un paredz sankcijas, kas ir atšķirīgi no Latvijas Republikas Civillikuma.

Pieteikumu par atcelšanu var iesniegt, ja persona ir maldināta, 180.p. noteiktais un 181.p. noteiktais, ja persona ir dzīvojusi vairāk kā 6.mēnešus un atklāj, ka ir maldināta, jo vīram ir nešķirta laulība. Visas ieinteresētās personas var iesniegt pieteikumu par laulību atzīšanu par neesošu, ja ir pārkāpts 162.p.,163.p.,164.p.⁶⁸

Tāpat kā Latvija arī Beļģija ir ratificējusi un tiek ievērotas Starptautiskās Cilvēktiesību normas un Eiropas Savienības tiesības Cilvēktiesībās.

1995.gada 13.aprīlī Beļģijā tika ratificēts likums “ Par cīņu pret cilvēku tirdzniecību un bērnu pornogrāfiju”. Likumā nav nekādas īpašas definīcijas, kas aprobežotos tikai ar sievietu tirdzniecību, bet arī tiek pievienota upuru ekonomiskā ekspluatācija.⁶⁹

Autores skatījumā kā pozitīvs pasākums ir: ne vien informatīvo pasākumu organizēšana, bet arī palīdzības organizāciju darbība ikdienā. Beļģijas galvaspilsētā - Briselē darbojas organizācija “ PAG-ASA”⁷⁰, kura sniedz atbalstu cilvēktirdzniecības upuriem, kas ir fiktīvo laulību paveids. Arī Latvijā ir vairākas organizācijas, kas sniedz palīdzību cilvēktirdzniecības upuriem, kā, piemēram, “Droša māja”⁷¹.

Ieviešot Brīvās pārvietošanās Direktīvu 2004/38/EK, Beļģijā ir noteikts, ka ārzemnieks, kurš apprec beļģi, automātiski, nesaņem Beļģijas pilsonību. Lai iegūtu Beļģijas pilsonību, ar Beļģijas laulāto ir jādzīvo noteikts laiks, atkarībā no uzturēšanās tiesībām valstī.

Tādi paši nosacījumi ir noteikti arī Latvijā.

Skatoties sīkāk katram no partneriem ir jāatbilst vienam no šādiem nosacījumiem:

⁶⁷ Code Civil Belge, [stājies spēkā 13/09/1807], ar grozījumiem 07.05.2012

⁶⁸ Code civil Belge [stājies spēkā 13.09.1807] ar grozījumiem 07.05.2012

⁶⁹ <http://www.pagasa.be/content.aspx?l=001.009&lang=FR>, Historique [apskatīts 16.05.2012]

⁷⁰ <http://www.pagasa.be/content.aspx?l=007&lang=EN> [apskatīts 16.05.2012]

⁷¹ <http://www.patverums-dm.lv/> [apskatīts 16.05.2012]

- ✓ dzīvojuši kopā vismaz trīs gadus - Beļģijā. Šis nosacījums attiecas uz gadījumiem, kad tiek skatīts pieteikuma laiks, ārzemniekam nav atļauja uzturēties valstī ilgāk par trim mēnešiem.
- ✓ dzīvojuši kopā vismaz sešus mēnešus - Beļģijā. Šis nosacījums attiecas uz gadījumiem no pieteikuma laika, ja ārzemniekam ir atļauja uzturēties ilgāk par trim mēnešiem.⁷²

Autore pievērš visu uzmanību, ka kopš 1999.g. dzimtsarakstu nodaļu darbinieki ir tiesīgi atlikt kāzas vai pat atteikties rīkot ceremoniju. Lai atvieglotu fiktīvo laulību atpazīšanu, Tieslietu ministrija publicējusi vadlīnijas ar pazīmēm, kas rosina aizdomas uz nolūku gadījumu. Daudzas pazīmes ir ņemtas no ES Rezolūcijas par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (97/C 382/01)⁷³, piemēram, dzīvesbiedri nerunā abiem saprotamā valodā vai spēj sazināties tikai elementārā līmenī. Ņemot vērā pašas Beļģijas pieredzi noteiktās pazīmes ir: vismaz viens no dzīvesbiedriem ir uzsācis attiecības vai kopdzīvi ar citu personu, viens no dzīvesbiedriem nezina, kur otrs strādā, vismaz viens no dzīvesbiedriem ir iesaistīts prostitūcijā, starpnieka klātbūtne, liela vecuma starpība, iesaistīšanās krimināli sodāmās darbībās, nepatiesas liecības vai cita veida mēģinājumi maldināt dzimtsarakstu nodaļas darbinieku, kāzas tiek plānotas lielā steigā.

Aizdomas gan nedrīkst balstīt tikai uz vienu pazīmi un par šaubām nekavējoties jāinformē prokuratūra, kas divu mēnešu laikā veic gadījuma izpēti. Ja prokuratūras viedoklis ir negatīvs, dzimtsarakstu nodaļas darbinieks var atteikties slēgt laulību. Ja laulību rīkošana tiek atteikta, par to ir jāziņo imigrācijas dienestam, tas saglabā informāciju par negodīgo iebraucēju un sniedz to citai dzimtsarakstu nodaļai.

Beļģijā ir izveidotas īpašas fiktīvo laulību vienības, kas ļauj efektīvi apzināt aizdomīgos gadījumus. Laulātie pāri tiek intervēti vienlaicīgi un pēc tam dzimtsarakstu nodaļai tiek sniegts viedoklis.⁷⁴

Autore analizējot šajā nodaļā apskatīto Beļģijas tiesību regulējumu var secināt, ka tiesību normas ir korektas, pietiekami apjomīgas un striktas, taču vai tas apstādina 21.gs., esošo problēmu fiktīvo laulību jomā?

Meklējot atbildi uz šo jautājumu varētu atsaukties uz personām, kas strādā, un ir

⁷² Circulaire relative à l'échange d'information entre les officiers de l'état civil, en collaboration avec l' Office des étrangers, à l'occasion d'une déclaration de mariage concernant un étranger.

⁷³ Eiropas Savienības Padomes 1997.gada 4.decembra Rezolūcijas par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (97/C 382/01), *Official Journal C 382, 16/12/1997 p. 0001 - 0002*

⁷⁴ . Jolkina A., Piesmētā misis Eiropa. Latvijas sievietes. Britu salas. Āzijas līgavaīņi, 2011.241- 242.lpp.

strādājuši Latvijas Republikas Vēstniecībā Briselē, jo nav atrodami dati par fiktīvajām laulībām publiskajā telpā.

Atsaucoties uz bijušā Briseles konsula *Uldis Mikuta* sniegto informāciju: kadences laikā Beļģijā ar fiktīvu laulību problēmām nesaskārāties.

Kā iespējamie faktori tiek minēti:

- ✓ latviešu kopiena Beļģijā ir labi organizēta un intelektuāli spēcīga (lielākā daļa saistīti ar ES institūcijām vai Latvijas diplomātisko dienestu) ;
- ✓ beļģu imigrācijas normas ir pietiekami striktas, lai šādu problēmu masveida parādīšanos novērstu;
- ✓ valodas barjera (franču / flāmu iepretim angļu valodai Īrijā vai Kiprā, kur fiktīvo laulību jautājums ir aktuāls).

Arī pašreiz Briselē strādājošā pirmā sekretāre / vēstniecības vadītāja vietniece Sanita Pēkale sniedza informāciju:

- ✓ Latvijas vēstniecības pieredze liecina, ka Latvijas sievietes iesaiste fiktīvo laulību slēgšanā Beļģijā nav aktuāla. Vēstniecībā šobrīd nav reģistrēts neviens palīdzības pieprasījums par šo jautājumu. Un arī tiesas procesi šajā sakarā nav zināmi.

No šī varētu secināt, ka viens no veidiem, kā mazināt fiktīvās laulības ir: striktas tiesību normas, sankcijas.

Taču publiskā telpā esošā informācija liecina, ka Beļģijas varas iestādes saskaras ar fiktīvo laulību jautājumu. No 2011 - 2012. gada aprīlim Beļģijā veiktais pētījums par fiktīvajām laulībām⁷⁵, kurā ir redzams, ka fiktīvās laulības tiek slēgtas ar Nigērijas, Indijas, Pakistānas pilsoņiem, uzturēšanās atļaujas nolūkos.

Ja apskatītājā valstī - Beļģijā, likumi ir strikti un laulību institūts ir regulēts, ar Latvijas pilsoņiem nav konstatēts neviens fiktīvo laulību gadījums, tad, piemēram, autore gribētu minēt Īriju, kur ir pavisam cita situācija.

Ņemot vērā to, ka 2010.g. 1.novembrī stājusies spēkā Eiropas Padomes konvencija par cīņu pret cilvēku tirdzniecību un Īrija to ir ratificējusi, Latvijas Iekšlietu ministrija aicina bargi vērsties pret personām, kas Īrijas teritorijā organizē un, izmantojot vervētājus, pasūta Latvijas sievietes fiktīvām laulībām Īrijā, kas var izraisīt cilvēku tirdzniecības sekas. Šobrīd fiktīvās laulības ir kļuvušas arī par pamatu ne tikai nelegālās imigrācijas draudiem, bet arī par cilvēku tirdzniecību sekmējošo fenomenu.⁷⁶

⁷⁵ <http://www.emnbelgium.be/publication/misuse-right-family-reunification-marriages-convenience-and-false-declarations-parenthoo> pētījums par fiktīvajām laulībām, [apskatīts 07.05.2012].

⁷⁶ http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=19366 IEM aicina Īrijas tiesību aizsardzības iestādes aktīvi vērsties pret cilvēku tirdzniecību, ko izraisa fiktīvas laulības [apskatīts 16.05.2012]

Būtiska atšķirība ir, ka Īrijā fiktīvas laulības netiek uzskatītas par likumpārkāpumu, tas apgrūtina Latvijas policijas darbu, jo noziegumu īstenošanā iesaistītās personas netiek sauktas pie kriminālatbildības.⁷⁷

Kādēļ fiktīvās laulības netiek uzskatītas par likumpārkāpumu, ja fiktīvajām laulībām ir cilvēktirdzniecības pazīmes un mērķis apiet Imigrācijas likumu. Kāds ir laulību tiesiskais regulējums valstī, kur fiktīvās laulības ir tik izteiktas? Īrijas likumu nepilnības laulību institūtā un to iespējamās korekcijas. Kā arī uz laulību pamata uzturēšanās atļauju ieguvušās personas ir svarīgs jautājums valsts nākotnei. Tie varētu būt nākamā darba galvenie izpētes jautājumi, kad kā uzdevums tiktu izvirzīts: izpētīt tiesību nepilnību sekas valstij un pasaulei.

⁷⁷ http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=17558 Apspiež situāciju cilvēktirdzniecības apkarošanas jomā [apskatīts 16.05.2012]

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā darba autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Ģimene ir senākā sociālā apvienība cilvēka sabiedrībā un saglabā savu nozīmi arī mūsdienās. Kā redzams Bakalaura darbā, tad ģimenes jēdzienu nav iespējams juridiski precīzi definēt. Likumdevējs to arī nav darījis, jo laika gaitā ģimene kā cilvēku kopdzīves forma un sabiedrības izpratne par ģimeni piedzīvojuši būtiskas izmaiņas. Kā tika secināts apskatot tiesību normas, tad ģimenes tiesības nodrošina tikai nepieciešamo tiesisko ietvaru ar ģimenes izveidošanu, pastāvēšanu un izbeigšanu saistītajām norisēm un to neesamību. Kā varam redzēt, tad šis tiesiskais ietvars gan ir visai stingrs.
2. LR Civillikumā noteiktais laulību tiesību saturs pēc būtības neatšķiras no citu valstu noteiktā. Laulību drīkst noslēgt tikai un vienīgi likumā paredzētajā kārtībā, tas ir : dzimtsarakstu nodaļā vai baznīcā. Laulību atšķirībā no citām līgumattiecībām nevar nodibināt uz noteiktu laiku, tās šķiršanu var noteikt tikai likumā noteiktas procedūras veidā. Tika apzināts, ka laulības institūta - laulības noslēgšanu, laulības neesamību un laulības šķiršanu, nodrošina Latvijas Republikā spēkā esošais normatīvo aktu regulējums – Civillikums, ģimenes tiesību daļa, Civilstāvokļu aktu likums, likums Par vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņu u.c. normatīvie akti.
3. Kā nosaka Vispārējā Cilvēktiesību deklarācija, Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, tad laulības ar ārvalstnieku ir atļautas starptautiski. Nacionālā līmenī tiesības stāties laulībā ar ārvalstnieku regulē Satversme un Civillikums. Autore skatījumā sabiedrībai kļūstot arvien mobilākai arvien biežāk tiek noslēgtas laulības starp dažādu valstu pilsoņiem un kā pamatnosacījums ir fundamentālo tiesību ievērošana, kas ietver personas brīvību, cieņas un personiskās telpas neaizskaramību starptautiskā līmenī.
4. Ne vien laulību noslēgšanas fakts ir svarīgs, bet ir svarīgi noregulēt un zināt gadījumus, kad laulību drīkst noslēgt, lai tā nebūtu atzīstama par spēkā neesošu vai fiktīvu, tiek runāts Civillikuma 60.-67.pantos, paredzot septiņus gadījumus. Fiktīvās laulības autore skatījumā pēdējos gados ir ļoti aktuāls jautājums un rada daudzas problēmas, jo esot fiktīvajām laulībām, tiek skartas vairākas jomas, ne tikai privāttiesības. Personas, kuras laulību ir noslēgušas bez nolūka izveidot ģimeni, kā to nosaka Civillikums ir rīkojušas savtīgu iemeslu vadītas, nav akceptējušas laulību institūta noteikto un pārkāpjot šīs normas ar tīšu nodomu ir vēlējušās apiet citas valsts noteiktās normas, kā viens no populārākajiem

iemesliem ir patstāvīgās uzturēšanās atļaujas iegūšana, ko salaulājoties ar Eiropas Savienības pilsoni paredz Eiropas Padomes Direktīva 2004/38 /EK.

5. Ir skaidri jāsaprot, kas ir fiktīvo laulību *cēlonis* un *kādas ir to sekas*. Galvenais cēlonis ir imigrantu pilsonības iegūšana un mantkārīgs nolūks. Taču sekas ir daudz smagākas, kad cietušais ir persona, kas piekritusi laulībām mantkārīgos nolūkos vai maldu un viltus ietekmēta un persona neapzinās faktiskās sekas, kādas ir un kas var notikt noslēdzot laulību saites ar ārvalstnieku.
6. Kā jau tika secināts, tad sekas var būt gan fiziska, gan morāla ietekmēšana un laulību nav iespējams šķirt līdz esošā vīra patstāvīgās uzturēšanās atļaujas iegūšanai, jebkurā gadījumā, vai laulātie dzīvo kopā vai šķirti, jo ārvalstnieka nolūks bija iegūt noteiktu labumu un tikai līdz ar labuma izpildījumu laulātais piekrīt laulību šķiršanai. Vai kā nosaka Civillikums laulību var šķirt, ja laulātie dzīvo šķirti vairāk kā 3 gadus, bet ātrāk tikai ar 74.p. noteiktajiem izņēmumiem.
7. Fiktīvās laulības: veids imigrantu kopienu stiprināšanai valstī, integrācijas efektivitātes mazināšanai, valsts sociālā sloga palielināšanai un terorisma iespējamībai. Fiktīvo laulību sekas skar ne tikai privātās tiesības. Personai nelikumīgi iegūstot uzturēšanās atļauju pastāv iespēja, ka laulātais neintegrēsies esošajā sabiedrībā. Autoraprāt līdz ar brīvas kustības ieviešanu integrācijas jautājums ir ļoti svarīgs, lai tiktu akceptētas valsts tiesību normas un neveidotos atsevišķas kopienas, kad personas nedzīvo ar laulāto. Persona var kļūt par slogu valsts sociālajam budžetam un pastāv arī terorisma apdraudējums un cita veida fiziska iedarbība, jo mēs neviens nezinām personas patiesos nodomus, kādēļ tai bija jārīkojas nelikumīgi?
8. Lai nenotiktu šāda tiesību ļaunprātīga izmantošana Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/ 38 /EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā norāda uz vajadzību noteikt vajadzīgos pasākumus fiktīvo laulību mazināšanai, taču nekādi konkrēti pasākumi netiek noteikti. Autors kā praksi var minēt Beļģijas Civillikuma atšķirību, kas izpaužas - Beļģijas Civillikuma laulību normu pārkāpuma gadījumā piemērojot sankcijas, kas norāda uz lielāku fundamentālo tiesību valstiski striktu regulēšanu. Taču pēc autora domām civiltiesiskajām sankcijām, būtu jābūt samērīgām, cilvēka godu un cieņu neaizskarošām.
9. Civillikums nosaka, ka laulības var noslēgt dzimtsarakstu nodaļā vai pie savas konfesijas garīdznieka un laulību reģistrā tiek veikta datu uzskaitē. Respektīvi nevar veidoties poligāmija, taču ja ārvalstnieks faktiski atrodas citā laulībā un sniedz nepatiesas ziņas par sevi ar nolūku izveidot fiktīvas laulības, tad tādu laulību var atzīt par spēkā neesošu pēc

Civillikuma 64.p. Lai maksimāli aizsargātu personas, kas aiz maldiem un viltus stājas laulībā, būtu nepieciešams izveidot Starptautisku laulību reģistru, kuru veidotu katras valsts laulību reģistra dati un kuri būtu pieejami dzimtsarakstu nodaļas darbiniekiem.

Veicot topošo pāru apsekošanu būtu iespēja vieglāk apzināt ārvalstnieka laulību esamību.

Kurus apsekotu pilsonības un migrācijas darbinieki.

10. Galvenais ieteikums un secinājums autora skatījumā ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004 /38 /EK grozījumu nepieciešamība, fiktīvo laulību un nelegālās imigrācijas apkarošanai. Procedūrai kļūstot sarežģītākai un laikietilpīgākai, nosakot efektīvu, regulāru ārzemnieku kontroli, neaizkarot cilvēka cieņu un godu, kā arī maksimāli neiejaucoties privātajā dzīvē gan no laulību pieteikuma brīža līdz laulībām, gan regulāra ģimenes apsekošana un izvērtēšana vai personas atbilst laulību būtībai līdz brīdim, kad personas saņem patstāvīgās uzturēšanās atļauju ir viens no veidiem kā mazināt fiktīvo laulību esamību. Viena Direktīvas tiesību normām varētu būt: *Valsts atbildīgās institūcijas ir kompetentas saskaņā ar valstu tiesību aktiem, lai sabiedrības interešu vadītas veiktu pārbaudes laulāto dzīvesvietā, ja atļauja vai pilnvara uzturēties ir piešķirta pamatojoties vienīgi uz valsts pilsoņa laulību, nosakot patieso laulību esamību.*

Līdz ar to tiktu kontrolēta iebraukušo personu tiesiskums, nodoma patiesums, proti, vai laulība, kura pati par sevi ir tiesisks un leģitīms pamats uzturēšanās atļaujas saņemšanai, nav slēgta vienīgi nolūkā slēgt uzturēšanās atļauju. Šāda laulība nerada attiecīgās tiesiskās sekas – tiesības uzturēties valstī, jo tas vairs nav patiesais uzturēšanās iemesls.

11. Viena no darbībām fiktīvo laulību mazināšanai ir topošo laulāto apzināšana, autore iesaka, ka: dzimtsarakstu nodaļas darbiniekiem būtu pienākums sniegt informācija par aizdomīgiem pāriem un tad katru gadījumu izmeklētu valsts atbildīgās institūcijas - policija, imigrācijas dienests vai robezsardze, kā arī, ja nepieciešams, izmeklēšanas kvalitātes paaugstināšanai būtu jānosaka izmeklēšanas termiņš lielāks par sešiem mēnešiem. Veicot izmaiņas likumdošanā būtu jānorāda, ka par fiktīvu atzītām laulībām katras dalībvalsts prokuratūra var vērsties tiesā ar lūgumu anulēt laulības.

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba temats ir: Laulības ar ārvalstnieku – tiesiskais regulējums.

Darba mērķis - pamatojoties uz vispārējiem tiesību principiem, nacionālajām tiesību normām Eiropas Savienības tiesību kontekstā, kā arī uz tiesu praksi un literatūras avotu atziņām par laulībām ar ārvalstnieku - izzināt jautājumu par fiktīvajām laulībām starp personām, kuri ir dažādu valstu pilsoņi.

Galvenie problēmjautājumi, uz kuriem jāatbild, lai sasniegtu darba mērķi ir ietverti četrās apakšnodaļās:

1. Laulības institūts Latvijā.
2. Laulības ar ārvalstnieku.
3. Fiktīvo laulību aspekti un risināšanas iespējas.
4. Beļģijas Karalistes laulību institūts salīdzinoši ar Latvijas Republiku: kopīgais un atšķirīgais.

Pēc darba iegūtajiem rezultātiem tiek izteiktas nākotnes perspektīvas, kas varētu uzlabot gan laulību noslēgšanu, gan apkarot fiktīvās laulības.

Viens no galvenajiem ieteikums un secinājumiem autora skatījumā ir Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004 /38 /EK grozījumu nepieciešamība, fiktīvo laulību un nelegālās imigrācijas apkarošanai.

Nosakot efektīvu, regulāru ārzemnieku kontroli, neaizkarot cilvēka cieņu un godu, kā arī maksimāli neiejaucoties privātajā dzīvē gan no laulību pieteikuma brīža līdz laulībām, gan regulāra ģimenes apsekošana un izvērtēšana vai personas atbilst laulību būtībai līdz brīdim, kad personas saņem patstāvīgās uzturēšanās atļauju ir viens no veidiem kā mazināt fiktīvo laulību esamību.

Fiktīvo laulību jautājums ir ļoti svarīgs tiesiskā valstī, laikā kad noteikta brīvu personu kustība.

Atslēgvārdi:

Laulības, fiktīvas laulības, laulības ar ārvalstnieku, uzturēšanās atļauja, imigrācija.

ANNOTATION

The theme of bachelor paper is Marriage with foreigner – legal regulation.

The objective of the paper – investigate the issue of the property relations between spouses of different citizenship in cases of dissolution of marriage or the declaration of a marriage as fictitious and examine question of entering into marriage with foreigner, basing on general legal principles, national legal norms within the context EU legislation and legal practice and publications regarding marriage with foreigner.

Main questions to be resolved to meet the aim of the paper are included in four chapters:

1. Marriage institution in Latvia.
2. Marriage with foreigner.
3. The aspects of fictitious marriage and possible solutions.
4. Comparison of marriage institution between the Kingdom of Belgium and the Republic of Latvia.

Basing on the results of the research the future perspectives to improve the marriage and combat fictitious marriages are marked.

One of the main issues as noted by author is to amend European Parliament and Council Directive No 2004 /38 /EK to improve combating of fictitious marriages and illegal immigration.

One of the ways to decrease number of fictitious marriages is settlement of regular control over foreigners, not offending the dignity and respect and not interfering the private living from application of marriage till marriage, and regular inspection and assessment of families to ensure that spouses correspond the essence of marriage until receiving of permanent residence permit.

The issue of fictitious marriages is very important in lawful country where free flow of persons is allowed.

Keywords: Marriage, fictitious marriage, marriage with foreigner, permanent residence permit, immigration

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Balodis K., Ievads Civiltiesībās, - R.: Zvaigzne ABC, 2007. 383.lpp.
2. Balodis R., zinātniskais vadītājs, redkolēģija: Endziņš A., . LR Satversmes komentāri: VIII nodaļa : cilvēka pamattiesības, R.: Latvijas Vēstnesis, 2011. 863.lpp.
3. Blūzma V., Buka A, Bruno Deksnis E., Jarinovska K., Jundze I., Jundzis T., Levits E., Eiropas tiesības, Otrais papildinātais izdevums, Juridiskā koledža, Rīga: 2007, 627.lpp.
4. Jolkina A., Piesmietā misis Eiropa. Latvijas sievietes. Britu salas. Āzijas līgavaiņi, 2011.584.lpp.
5. Vēbers J., Civillikuma komentāri, ģimenes tiesības, R.: Mans Īpašums, preses firma, 2000. 174.lpp.
6. Soys la direction de L. Schouters – Decroly et de M.Mayer. La Famille Une ambition pour la vie. Editions du Centre D'Action Laique P 194

Periodika

1. Laulāto samierināšana, Jurista Vārds, 05.10.2004, Nr.38 (343).
2. Berģis P. Bigāmas laulības apstrīdēšana// „Jurists”, V.Sinaiska vadībā, 1937, Nr.7/8. 135.lpp.
3. Ziemele I. Starptautisko tiesību vieta un nacionālo tiesību attiecības. Juristu Žurnāls Nr.5/Cilvēktiesību Žurnāls Nr.6, 1997.66.-69.lpp.
4. prof. Dr. iur. V.Sinaiskis. VCL principi un ģimenes tiesības. Tieslietu Ministrijas Vēstnesis, 1938.gads. Nr.1.-47.lpp.
5. Žihare-Loidla L. ES kreisās partijas pārņem labējo lozungus. *Neatkarīgā*, 2002. 7. jūnijs
- Žihare-Loidla L. ES kreisās partijas pārņem labējo lozungus. *Neatkarīgā*, 2002. 7. jūnijs
6. Eiropas Komisijas 2009.gada 2.jūlija paziņojums (COM(2009)313) Eiropas Parlamentam un Padomei par norādījumiem, kā labāk transponēt un piemērot Komisijas
7. 2010. gada ziņojums par Eiropas Savienības pilsonību: likvidējot šķēršļus ES pilsoņu tiesību īstenošanai, COM(2010)603.
8. Craig, P., Burca de G. EU Law. Text.Cases and materials 2^{iem} edit. Oxford University Press, 1998. P. 720

Normatīvie akti

1. Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija: Starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis, 1997.gada 13.jūnijs, nr.143/144.
2. Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: Starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis, 1993.gada 1.jūlijs, nr.43. [stājās spēkā 1998.gada 1.novembrī.]
3. Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām: Starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis, 1993.gada 1.jūlijs, nr.43.
4. Eiropas Savienības pamattiesību harta (2007/C 303/01) 2000. gada 7.decembrī pasludināts.
5. Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par abu laulāto vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 23.12.2003.).
6. Padomes 2010. gada 20. decembra Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai (OV L 343, 29.12.2010., 10. lpp.) pieejams:
http://ec.europa.eu/civiljustice/applicable_law/applicable_law_swe_lv.htm
7. Padomes direktīva par tiesībām uz ģimenes atkal apvienošanu. 2003/86/EK,22.09.2003. Oficiālais Vēstnesis. 2003. 3. Oktobris, L 251,18.lpp.
8. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004 /38 /EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā.
9. Eiropas Savienības Padomes 1997.gada 4.decembra Rezolūcijas par pasākumiem fiktīvu laulību apkarošanai (97/C 382/01), *Official Journal C 382, 16/12/1997 p. 0001 - 0002*
10. 15.02.1922. likums "Latvijas Republikas Satversme" ("LV", 43, 01.07.1993.) [stājas spēkā 07.11.1922.] ar grozījumiem: 02.11.2010
11. 28.01.1937. likums "Civillikums" [stājas spēkā 01.09.1992.] ar grozījumiem: 01.02.2011
12. 14.10.1998. likums "Civilprocesa likums" ("LV", 326/330 (1387/1391), 03.11.1998.; Ziņotājs, 23, 03.12.1998.) [stājas spēkā 01.03.1999.] ar grozījumiem: 01.02.2011.
13. Civilstāvokļa aktu likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005.gada 1.aprīlis, nr.52.
14. Likums "Par vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņu", ("LV", 66 (4052), 29.04.2009. ; Ziņotājs, 10, 28.05.2009.) [stājies spēkā 13.05.2009] ar grozījumiem 01.02.2011.

15. Civilkodeksa īstenošanas likums, Vācijas starptautisko privāttiesību avots (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (EGBGB)*)
16. Code Civil Belge, [stājies spēkā 13/09/1807] , ar grozījumiem 07.05.2012
17. Code de droit international privé, spēkā 1.7.2004
18. Circulaire du 17/12/1999 relative à la loi du 4 mai 1999 modifiant certaines dispositions relatives au mariage.
19. Circulaire relative à l'échange d'information entre les officiers de l'état civil, en collaboration avec l' Office des étrangers, à l'occasion d'une déclaration de mariage concernant un étranger.

Tiesu prakse

1. LR Augstākās tiesas Senāta spriedums lietā Nr.SKC-15, 2000
2. LR Augstākās tiesas Senāts, Kasācijas instance, 2006-10-24, spriedums lietā Nr.C28206802, stājies spēkā, pieejams:
<http://juridika.tiesas.lv/template/index.php?type=3&id=237&cat=4>
3. Rīgas apgabaltiesas 2000.gada spriedums lietā Nr. CA-542/8, stājies spēkā, pieejams:
www.juridika.tiesas.lv
4. Rīgas apgabaltiesas 2003.gada 9.janvāra spriedums lietā Nr.C29453402/CA-1993/03, stājies spēkā, pieejams:
www.juridika.tiesas.lv
5. Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2000.gada 16.novembra spriedums lietā Nr.2-256/14, stājies spēkā, pieejams: www.juridika.tiesas.lv
6. Rīgas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums lietā Nr.2-5359/10-2003, stājies spēkā, pieejams: www.juridika.tiesas.lv
7. Ventspils rajona tiesas 1999.gada 30.jūnija spriedums civillietā (b.n.), stājies spēkā.
8. Lieta 59/85 State of the Netherlands v Ann Florence Reed, [1986] ECR 1283

Elektroniskie informācijas avoti

1. http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=24566 Iekšlietu ministrijā pārrunā fiktīvo laulību problemātiku [atsauce 20.04.2012] ;
2. http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=24566, Iekšlietu ministrijā pārrunā fiktīvo laulību problemātiku [atsauce 15.05.2012];

3. http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=19366, "IEM aicina Īrijas tiesību aizsardzības iestādes aktīvi vērsties pret cilvēku tirdzniecību, ko izraisa fiktīvas laulības", [atsauce 18.05.2012];
4. http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/informacija_medijiem/?doc=17558 Apspriež situāciju cilvēktirdzniecības apkarošanas jomā [atsauce 16.05.2012];
5. <http://www.patverums-dm.lv/> [atsauce 16.05.2012];
6. <http://www.emnbelgium.be/publication/misuse-right-family-reunification-marriages-convenience-and-false-declarations-parenthood>, pētījums par fiktīvajām laulībām [atsauce 07.05.2012];
7. <http://www.pagasa.be/content.aspx?l=001.009&lang=FR>, Historique [atsauce 16.05.2012];
8. <http://www.pagasa.be/content.aspx?l=007&lang=EN> [atsauce 16.05.2012];
9. http://www.newyorker.com/fact/content/?050103fa_fact1 , Burma I. Final Cut. *The New Yorker*, 2005. 3. janvāris 2005. gada 20. maijs [atsauce 17.05.2012];
10. http://www.belgium.be/en/family/becoming_a_belgian_citizen_by_marriage/ Getting married [atsauce 19.05.2012].